

EGEN ZON

*- Rumsgestaltning för barn nio till tolv år
på Stadsbiblioteket i Halmstad*

Amanda Erixån
Examensarbete, 30 Hp.
Högskolan för Design och Konsthantverk
Konstnärligt Masterprogram
Child Culture Design, 120 Hp.
22 maj 2013

ABSTRACT

Spatial design for children nine to twelve years old at the Halmstad City Library. An investigation about the specific needs of the target group and how the child department can be designed to stimulate their experience of visiting the library. The aim was to create a spatial concept from the children's ideas that inspires to playfulness and lust to read at the library. A more personal goal was to collaborate with an external part to prepare for my future role as a designer within child culture. I wanted to learn about planning and organizing workshops for children so it becomes a natural part in my future design process.

From research and workshops it became clear that important functions for the target group are cosy places away from adults and younger children. The two cabins are two secluded places, own zones, where the *tweens* can meet, read, have fun and be social together. The design also have the functionality of bookshelves and are meant to be filled with books for the target group.

A realization of the concept could in the long run create a new meeting place for this target group in Halmstad, an inspiring place in the city designed specific only for them. This could also strengthen the identity of the Library.

KEY WORDS

Child culture design, *tweens*, library, spatial design, own zone, children's perspective

1. *Tweens* - barn från nio till tolv år. Ordet kommer från en modifikation av de två engelska orden "teen" och "between" vilket ämnar förklara unga individers väg från barndom till ungdom.

FÖRORD

TACK TILL

Halmstads Stadsbibliotek

Lena Roosberg, Enhetschef för *Barn & Familj*, för att jag fått förtroendet och för ditt stöd genom samarbetet. Tack Gertrud för ditt engagemang och hjälp med att planera workshopen. Jag har blivit väl bemött av trevlig personal.

Handledare

Anna Eklind, för ditt engagemang och bra handledning.

Examinator

Johnny Friberg, för goda råd.

Opponent

Susanne von Eyben, för bra feedback under examinationen.

Stort tack till de personer och företag som jag varit i kontakt med under projektet som delat med sig av sin kunskap och erfarenhet. Tack till all bibliotekspersonal i Halmstad och ett stort tack till de barn som har varit inblandade i projektet.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

INLEDNING

Introduktion	5
Bakgrund	5
Uppdrag	5
Tidsplan	6
Mål	7
Syfte	7
Frågeställningar	7
Avgränsningar	7

GENOMFÖRANDE

Informationsinsamling	8
Stadsbiblioteket i Halmstad	8
På barn och ungdomars villkor	9
Lena Lundgren	9
2020 Mars express	11
Barns behov av läsning, en demokratifråga?	11
<i>Tweens</i> , en bortglömt grupp på bibliotek?	12
Studiebesök, <i>Tio tretton</i>	12
Hus och rum för små barn	15
Backateatern och scenografen Ulla Kassius	16
Analys av research	17
Workshop med <i>Bokbullarna</i>	18
Resultat workshop	21
Idé och skissarbete	22
Skissprocess i skalmodell	27

RESULTAT

Den rumsliga gestaltningen	30
Övrig arkitektur	31
Materialval "Igloon" och "Skogskojan"	32
Feedback från biblioteket	33
Svar på frågeställningarna	34

REFLEKTION

Designen	35
Min process	36
Mottagare	36
Sociala och etiska aspekter	37
Tekniskt och ekologiskt	37
Ekonomiskt	38
Slutsats	38

KÄLLFÖRTECKNING	39
-----------------	----

BILAGOR

Bilaga 1. Projektbeskrivning	40
Bilaga 2. Överenskommelse	44
Bilaga 3. <i>På barn och ungdomars villkor</i>	45
Bilaga 4. Slutredovisning vid examinationen	46

INLEDNING

Introduktion

I mitt examensarbete under våren har jag skapat ett förslag på rumsgestaltning för barn nio till tolv år till Stadsbiblioteket i Halmstad. Jag har undersökt de speciella behoven hos målgruppen och hur barnavdelningen kan utformas för att stimulera barns läsutveckling och främja den totala vistelsen på biblioteket.

Bakgrund

Rumsgestaltning är det jag brinner för och som jag genomgående har inriktat mig på under åren på HDK, Högskolan för Design och Konsthantverk. Jag har alltid varit intresserad av hur man med färg, form och ljus kan förändra den spatiala rumsupplevelsen, oavsett om det handlar om inredning eller scenografi till film eller teater. Lekfullhet har alltid lockat mig så därför tycker jag att det extra intressant att fokusera på barn och unga som målgrupp.

Uppdrag

Under de första tre veckorna på vårterminen hade vi en förberedande kurs där vi fick tid att formulera grundläggande frågeställningar och en projekttid inför examensarbetet till våren. Då fick jag veta att Halmstads Stadsbibliotek planerade att göra om sin barn och ungdomsavdelning under året 2013 och att de sökte någon som kunde ta sig an uppgiften. De önskade en förstudie och en undersökning kring vad barn och ungdomar har för särskilda behov och hur ett bibliotek som är på deras villkor ser ut. Jag kontaktade enhetschef Lena Roosberg och efter ett besök på Stadsbiblioteket i Halmstad bestämde vi oss för att samarbeta. Lena formulerade en skriftlig överenskommelse som blev min utgångspunkt för projektet:

Halmstad Stadsbibliotek planerar att göra om barn och ungdomsavdelningen under 2013. För detta behövs en förstudie där vi behöver ta reda på vad barn och ungdomar har för behov och hur ett bibliotek som är på deras villkor ser ut. Amandas examensarbete kan bli vår förstudie, utifrån resultaten vill vi också ha konkreta förslag på hur den fysiska miljön på barn och ungdomsavdelningen skulle kunna se ut. Vi stödjer Amanda under arbetets gång genom att knyta kontakter med grupper av barn och ungdomar. Vi är delaktiga i processen, fungerar som diskussionspartner och bekostar ev utlägg. Vi önskar en grundide som kan utvecklas olika beroende på vilka ekonomiska villkor vi har. En rumslig lösning där de olika funktionerna struktureras och får plats. Lena Roosberg, Halmstad, 2013. (Se överenskommelsen i sin helhet i bilaga, på sid 44).

Övriga förutsättningar att ta hänsyn till:

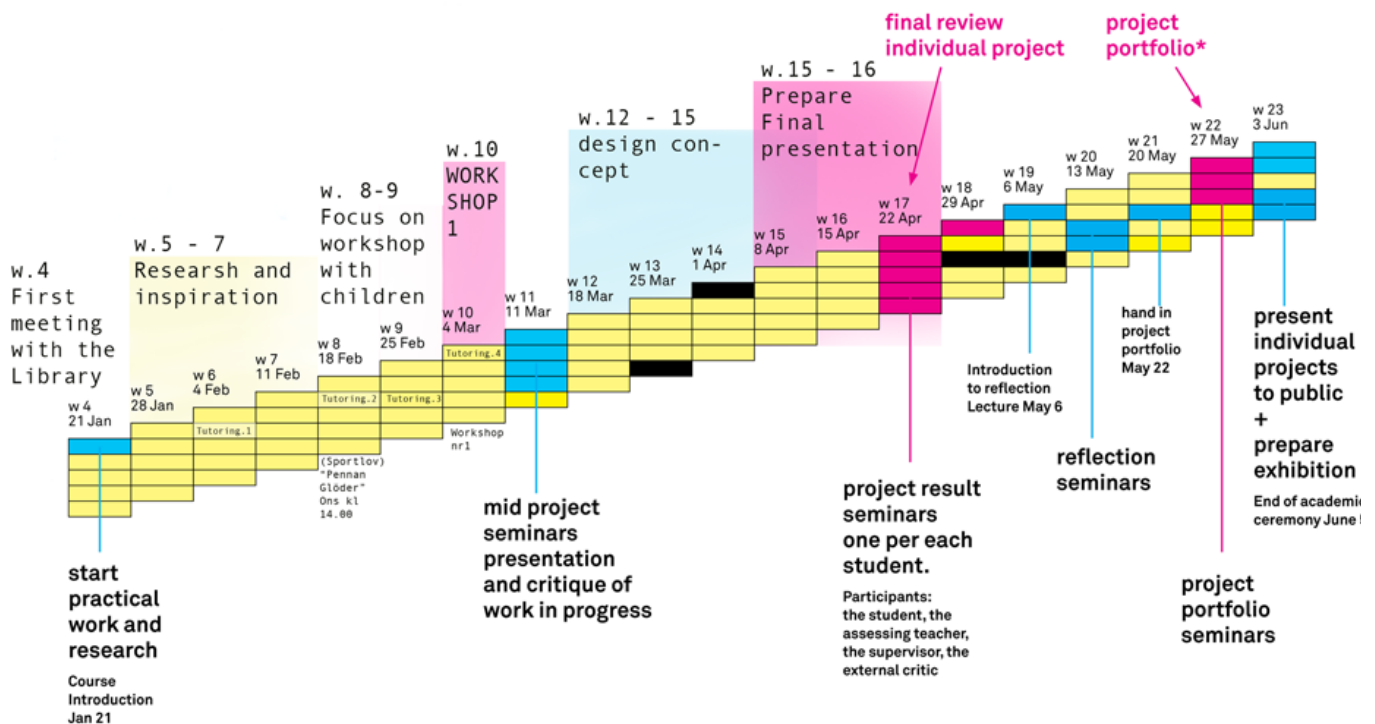
- Stadsbibliotekets barnavdelning vänder sig till åldrarna 0-15 år.
- Ev. förändringar måste passa i huset som helhet.
- Det är en offentlig miljö som är utsatt för stort slitage, så ha underhåll och skötsel i åtanke.

Biblioteket har en fungerande avdelning för de minsta barnen och en tydlig avdelning för de ”Unga vuxna” (15-25 år). Vi bestämde därför att jag skulle fokusera på åldersgruppen där i mellan nämligen nio- till tolvåringarna. Barn i det här åldersspannet utvecklas olika så tretton- och fjortonåringarna passar antingen in här eller hittar något som passar dem i avdelningen ”Unga vuxna”.

Tidsplan

Det var viktigt för biblioteket att få en grundläggande undersökning kring denna målgrupps behov. Jag tyckte också att det verkade spännande att läsa om metoder för hur man kan involvera barn och unga. I mitt slutgiltiga designarbete på utbildningen var det även viktigt att få ta fram ett rumsligt förslag åt en uppdragsgivare. Jag ville kombinera dessa båda delar, samt anpassa arbetstiden till kursperioden.

Jag startade med en lång undersökningsfas innehållandes läsning kring målgruppens behov, studiebesök och en workshop på biblioteket i vecka 10. Sedan sammanställde jag informationen från researchen och övergick till praktiskt designarbete.

Mål

Fördjupa mig inom rumsgestaltning för barn, nio till tolv år på stadsbibliotek i Halmstad. Lära mig om olika metoder för att ta reda på målgruppens behov och utifrån detta ta fram ett rumsligt koncept som förslag på en ny avdelning för målgruppen. Undersöka hur barnavdelningen skulle kunna utformas för att bättre stimulera barns läsutveckling och främja den totala besöksupplevelsen. Målet för barnavdelningen är att barnen ska kunna trivas, läsa och umgås där tillsammans.

Ett personligt mål var att få ta mig an ett designuppdrag från en extern part och få mer erfarenhet inför mitt kommande yrkesliv som designer inom barnkultur.

Syfte

De flesta offentliga platser är idag anpassade för vuxna genom sin utformning av höjd, skala, estetik och funktionalitet. En avdelning för barn på ett bibliotek bör designas utifrån barnens perspektiv och med hänsyn till deras särskilda behov. Projektets syfte är att utifrån barns behov ta fram ett nytt koncept för rumsgestaltning som inspirerar till lekfullhet och läslust.

Personliga syften var att lära mig om hur man kan planera och genomföra en workshop med barn för att kunna använda det som en naturlig del i min designprocess. Samt att få arbeta med rumsgestaltning och undersöka hur jag visualiserar och kommunicerar mina idéer så att målgruppen (bibliotekets personal och barnen) förstår.

Frågeställningar

Process:

- Genom vilka metoder kan jag ta reda på målgruppens behov?

Målgrupp:

- Vilka behov av aktiviteter och upplevelser har målgruppen?

Biblioteket

- Hur lockar man till läsning genom rumsgestaltning?

Avgränsningar

Slutresultatet är ett rumsligt koncept och kan enbart ses som ett förslag. Eventuellt förverkligande av konceptet ligger utanför denna kursperiod. Jag har arbetat med visuellt material som skalmodeller för att kommunicera förslaget.

Som referensgrupp i projektet valde jag att träffa en grupp barn på biblioteket vid två tillfällen. Vid det första tillfället medverkade jag som observatör och den andra gången arrangerade jag en workshop. Ett större antal workshops med fler deltagare låg utanför min tidsram då det skulle ha krävts en längre tidsperiod för att planera, genomföra, analysera och följa upp.

Stort fokus på funktioner och form som uppfyller målgruppens särskilda behov. Därför är tillverkning och materialval steg som ligger i nästa fas, efter kursperiodens slut.

GENOMFÖRANDE

Fas 1. Informationsinsamling

Stadsbiblioteket i Halmstad

Biblioteket öppnade sina dörrar för första gången den 22:e April 2006. Det är ritat av arkitekterna Mette Wienberg och Kim Holst Jensen från *MAA Schmidt, Hammer & Lassen* i Århus, Danmark. Det är en enorm byggnad på hela 8000 kvm, vars planritning smälter väl in i naturen och miljön runtomkring. Byggnaden består av organiska, runda former nästan helt utan räta linjer. I mitten av byggnaden finns ett runt inglasat naturrum med ett ”Kunskapens träd” i centrum. Nästan som om biblioteket vore ritat runt trädet.

Det stora, öppna biblioteksrummet.

Huset har en takhöjd på 8 meter på den högsta punkten och runt om sträcker sig gigantiska panoramafönster som suddar ut gränsen mellan inne och ute. Biblioteket står på ett hundratal pelare och längst ut mot ån *Nissan* går byggnaden ut några meter över vattenytan. Vilket skapar utsikt och även en fin uteplats på sommaren. Entréplanet har en stor, öppen planlösning och är en rumslig upplevelse utöver det vanliga. Den höga takhöjden skapar en stor, öppen rymd ovanför bokhyllorna som får även den längsta personen att känna sig liten och exponerad. Här finns definitivt behov av mindre rum i rummet.

Biblioteket har ett brett utbud av böcker, musik, film och tidskrifter. Hit kommer människor i alla åldrar, från alla möjliga håll i staden. Biblioteket vill vara en mötesplats, tillgängligt för alla oavsett bostadsort, förutsättningar och förmågor. En plats som bidrar till sammanhållning och social gemenskap. Man ordnar olika aktiviteter för att locka speciella målgrupper som barn och unga. Men för att uppnå detta bör man även arbeta med delaktighet inom alla målgrupper och se till att besökarna får vara med och påverka vad som händer på biblioteket, inte minst barnen. Jag blev nyfiken på hur biblioteket arbetar för att göra barn och unga delaktiga i planering av verksamheten. Efter mitt första möte i Halmstad fick jag med mig några foldrar hem av enhetschefen för Barn & Familj Lena Roosberg, med tydligt uppsatta mål som beskriver vad man vill uppnå inom de närmsta åren. När det kommer till barn och unga är målsättningen att leva upp till Svensk biblioteksförnings rekommendationer, *På barn och ungdomars villkor*. (Svensk biblioteksförning 2003).

På barn och ungdomars villkor

En nationell målsättning för barnbiblioteksverksamhet som grundar sig på FN:s barnkonvention och är rekommendationer för folkbibliotekens barn- och ungdomsverksamhet, framtagna av Svensk biblioteksforening 2003. Rekommendationerna bygger på tillämpbara artiklar i barnkonventionen (FN,1989). De kan användas som en utgångspunkt för ett tydligare barnperspektiv när man formulerar mål för nya verksamheter och i utformningen av det dagliga arbetet på biblioteket. Sammanfattningsvis innebär de att barnperspektivet ska vara utgångspunkten för biblioteket. Barns och ungdomars egna behov ska vara vägledande för verksamheten. De ska kunna påverka denna och de ska erbjudas möjligheter att uttrycka sig. Biblioteket ska vara en del av samhällets nätverk för barn och ungdomar när det gäller bland annat språkutveckling och kulturupplevelser. Biblioteket ska vara ledande i muntligt berättande, upplevelseläsning för barn och ungdomars eget kunskapssökande. Vidare har biblioteket i uppgift att stimulera till nyfikenhet och läslust samt att vara aktivt och uppsökande. (Svensk biblioteksforening 2003).

På barns och ungdomars villkor uppmanar också biblioteken att samarbeta med föräldrar, barnhälsovård, förskola och skola för att tillsammans lägga grunden till det livslånga lärandet. Det framgår också att barn och ungdomars användande av bibliotek inte ska begränsas av ekonomiska hinder utan att biblioteket ska vara en angelägenhet för alla. (Svensk biblioteksforening 2003).

Huruvida biblioteket lever upp till detta idag är svårt för en utomstående att se. Men under en dag i februari bjöd Stadsbiblioteket i Halmstad in en expert på området, nämligen Lena Lundgren som har kämpat hela sitt liv för att barns rättigheter på bibliotek. Hon höll en föreläsning för all bibliotekspersonal i Halmstads kommun där hon redde ut begrepp och förklarade skillnaden mellan ett ”barnperspektiv” och ”barnens perspektiv”.

Lena Lundgren

En som var med och myntade begreppet *På barn och ungdomars villkor* är Lena Lundgren som har arbetat i hela sitt liv för att förbättra biblioteken för barn och unga. Hon har tagit fram en kravspecifikation för barnavdelningar som innebär att barn och ungdomars behov ska tillgodoses och i val och prioriteringssituationer ska barns behov gå före vuxnas behov. Verksamheten ska utmärkas av samtidighet, delaktighet och ömsesidighet. Hon lyfter vikten av att barn i olika åldrar har olika behov när det kommer till aktiviteter och rumslig gestaltning, men att några grundläggande krav är desamma nämligen behoven av lugn, trygghet och stimulans av spänning och utmaningar. (*Samtidighet - delaktighet - ömsesidighet, ett utkast till en kravspecifikation sammanställd inom ”Att sätta spår” - ett nordiskt barnbiblioteksprojekt.* (Lena Lundgren 2008).

Ett ”barnperspektiv” är de vuxnas tolkningar av barnens behov, medan ”barnens perspektiv” är barns egna uttryckta åsikter och önskemål. Biblioteken är oftast bra på att ordna verksamheten utifrån vuxnas tolkningar av barns behov, men om barnen själva fick möjlighet att uttrycka sina åsikter – hur skulle biblioteken då se ut?

För att få personalen att tänka i nya banor delades publiken in i mindre grupper. Vi fick i uppgift att gå runt på biblioteket och analysera avdelningarna ur ett barnperspektiv. Sammanställningen och diskussionen efteråt var värdefull för mig, då det blev tydligt vad som fungerar och vad som behöver förbättras för målgruppen. Dessutom delgavs viktiga synpunkter från personalen som arbetar på biblioteket och möter barnen varje dag.

Sammanfattning av analysen "biblioteket ur ett barnperspektiv":

- Nio till tolvåringarna har ingen egen zon, ingen tydlig avgränsning.
- De vill inte vara i närheten av de mindre barnen, dessutom tycker de mindre barnen att de äldre barnen kan vara skrämmande.
- Det är inte tyst och lugnt och det finns ingen plats för dem att vara ifred på.
- Det är trångt och många som passerar.

*"Barnperspektivet - Vems perspektiv är det, egentligen?"
Lena Lundgren föreläser på Stadsbiblioteket i Halmstad, den 6 februari, 2013.*

2020 Mars express Metodöversikt och utvärdering

2020 Mars Express är ett samarbetsprojekt mellan Länsbibliotek Jönköping, Regionbibliotek Västra Götaland och Länsbibliotek Skåne som startade hösten 2004 och avslutades med en utställning på Bok & Bibliotek i september 2006. Syftet med projektet var att hitta metoder för barns och ungdomars delaktighet när det gäller utformningen av deras biblioteksmiljö. Man har arbetat med barn och ungdomar mellan fyra och arton år och sökt metoder som verkligen speglar barns och ungdomars önskemål, där de inte bara svarar så som barnen tror att de vuxna förväntar sig.

I de flesta fall har de testat metoder där barnens och ungdomarnas önskningar fått komma till uttryck genom modellbygge, workshops eller observationer. Exempel på metoder från undersökningen är studiebesök tillsammans med barnen i olika offentliga miljöer där man har låtit dem titta på vad de tycker om och inte tycker om. Efteråt har de samtalat, målat eller gjort modeller av sitt drömbibliotek. Undersökningen visar en del gemensamma önskemål från flera åldersgrupper och kön, nämligen att kunna gå till ett bibliotek för att bara koppla av. (2020 Mars express 2006).

Det var intressant att läsa om hur olika metoder lämpar sig till olika målgrupper. Att de går att kombinera eller vara ett del i en längre process. Det viktiga är att man frågar sig varför man blandar in barnen i projektet, vad man vill ha ut av en workshop eller intervju och även är tydlig med att förklara detta för barnen som deltar. Samt att man följer upp workshopen efteråt och visar hur man har lyssnat till deras önskemål.

Barns behov av läsning, en demokratifråga?

Hur påverkas läslusten av den digitala revolutionen? Kommer vi att övergå till att läsa tidningar på internet och sluta med böcker? Är biblioteken en demokratisk rättighet? Finns det grupper som glöms bort i den allt snabbare digitala utvecklingen?

Från statligt håll uttalas att barn och ungdomar ska prioriteras på biblioteken i landet. Men forskarna Annika Holmberg och Laila Peterson har kunnat utläsa att majoriteten av de ansvariga på kommunal nivå är mindre villiga att prioritera barn och ungdomar framför någon annan grupp. Resultat av intervjuer som redovisas i rapporten: *Hur barn prioriteras på folkbibliotek: en kvalitativ studie om barns tillgång till biblioteksverksamhet*. (Holmberg och Peterson 2007).

Vidare skriver Holmberg och Peterson att barns läsning är av betydelse för deras språkutveckling och kan vara avgörande för barn och ungdomars chanser i framtiden och hänvisar till artikeln: *Bibliotek & Läsning. Förändring och kontinuitet* av Lars Höglund & Eva Wahlström från 2005. Som handlar om de senaste tio årens stora förändringar i svenska befolkningens läs-, låne- och datorvanor. Trenden är att skillnaderna ökar mellan olika grupper när det gäller biblioteksbesök, läsning av böcker och användning av internet. Detta är ett varningstecken inför framtiden då det konstateras att en stor andel ungdomar lämnar skolan utan tillräckliga kunskaper i läsning och skrivning.

Bibliotek, familj och skola kan alltså göra skillnad för att stärka barns chanser inför framtiden. Ytterst är detta en viktig fråga om framtidens demokratiska samhälle.

Tweens, en bortglömt grupp på bibliotek?

Sven Nilsson, tidigare chef för Malmö stadsbibliotek, skriver i artikeln: *Barn, Tweens och bibliotek*, (2005) om barn och deras förhållande till bibliotek. Nilsson beskriver moderniseringen av barnbiblioteken som han menar hade sin början på 1970-talet. Det pågick en livlig debatt om barn och läsning samt barn och kultur. Nilsson hävdar att barnbiblioteken var en föregångare även när det gällde den fysiska utformningen av läsmiljöerna. Uppställning av bokhyllor, färger i inredning, bekvämare möbler, exponering av medier och olika aktiviteter i biblioteken. Nilsson framställer denna tid som dynamiskt och innovativt men tillägger att ”det är historia nu”. Dock menar han uppnåddes bestående utveckling, men hans intryck är att utvecklingskraften har bromsat in och debatten avstannat.

Nilsson ställer sig frågan om det finns barngrupper som barnbiblioteken missar i sin inriktning? Kan barnbiblioteken verkligen möta dagens nio till tolvåringar? Den grupp barn som kommersiella marknadsförare kallar *tweens*. Han beskriver dem som ”sofistikerade och krävande” barn i ett vakuum mellan barnbiblioteket och vuxenbiblioteket. Barnbiblioteken är inte uppdaterade för att möta tweensens behov. (Nilsson 2005).

Studiebesök

Tio tretton, Kulturhuset i Stockholm

Tillsammans med barnpedagogen Gertrud Fahlin från Stadsbiblioteket i Halmstad besökte jag avdelningen *Tio tretton* på Kulturhuset i Stockholm. En avdelning utformad och endast tillgänglig för tio till tolvåringar. Vuxna och barn i andra åldrar får vänta utanför medan *tweensen* besöker avdelningen. På grund av detta var det även svårt för oss att få komma på ett studiebesök, med efter mycket tjat blev vi äntligen insläppta och fick till och med en rundvisning i de olika rummen av processamordnare Lena Thunberg som också svarade på våra frågor kring verksamheten.

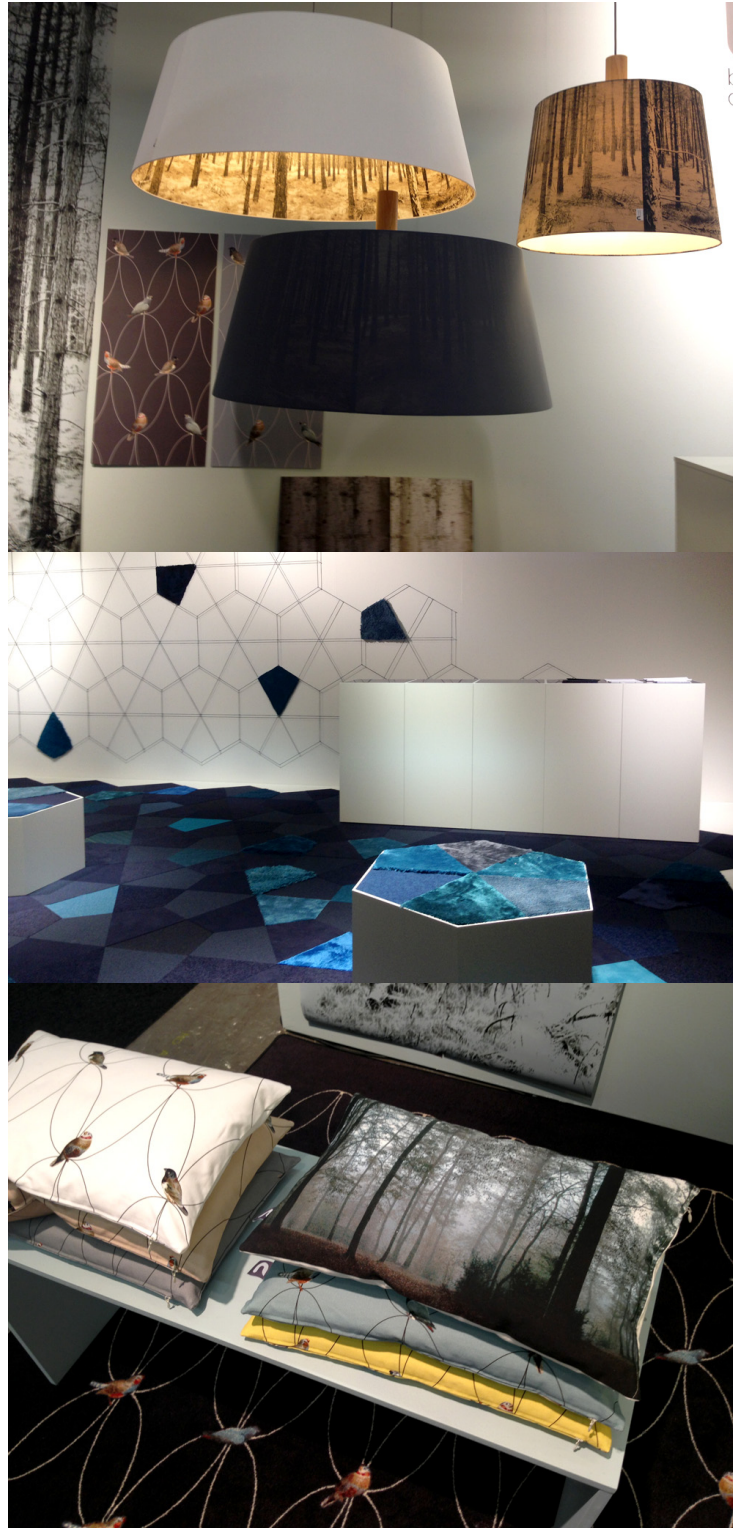
Det var mycket inspirerande att se hur de arbetat med funktioner och utformat avdelningen speciellt efter målgruppens behov. Där fanns höjdskillnader, utsiktsplatser, klättermöjligheter, myshörnor, pysselverkstad, musik- och filmrum, ett kök och en avdelning att klä ut sig och spela teater. Det mest framgångsrika med avdelningen tror jag ändå är att den är skapad enbart för *tweensen*. En plats mitt i huvudstadens centrum bara för dem, dit ingen annan har tillträde. Det måste kännas fantastiskt för dem att äntligen bli prioriterade då de ofta är en målgrupp som glöms bort. Jag har sett flera exempel på bra barnavdelningar för de minsta barnen, men behoven är helt annorlunda för de äldre barnen och det kan nog vara så att man inte riktigt vet hur man ska tillmötesgå deras behov.

*Studiebesök på Tio tretton,
Kulturhuset i Stockholm, februari 2013.*

Möbelmässan i Stockholm

En idé jag hade var att föra in naturen i rumsgestaltningen. På möbelmässan i Stockholm höll jag utkik efter material och produkter som påminde om naturen som inspirerade.

Inspirationsbilder; Möbelmässan i Stockholm, februari 2013.

Hus och rum för små barn

En bok som varit betydelsefull under projektet är *Hus och rum för små barn* av Arkitekturkritikern Gunilla Lundahl (1995), där hon tillsammans med två arkitekter ger goda exempel på rum för barn i Sverige, Norge, Danmark, Tyskland, Italien och England. Boken har tillkommit för att visa på och argumentera för barns behov av arkitektonisk kvalitet.

I första kapitlet om barns behov av arkitektur kan man läsa att barn redan bygger rum och hus, fantiserar rum, ritar kojor och slott, söker upp rumsligheter ute och inne. Men vad ger vi dem för rum att vistas i?

Lundahl förklarar vikten av arkitekturen som en pedagogisk resur. Husen och rummen bidrar till barnens emotionella, praktiska, sociala och intellektuella utveckling. Argumenten tar utgångspunkt i beskrivningar av barns förhållande till rum och ting, dels hos psykologerna Piaget, Winnicott och Erik H Erikson. Även Matti Bergströms hjärnforskning och i praktiska iakttagelser av barn. Samt filosofer och pedagoger som utvecklat teorier om barnet som en skapande och formande varelse, från Rousseau till Reggio Emilia. (Lundahl 1995)

Rum kan forma barns begreppsvärld och framtida upplevelsevärld. Styra deras sociala beteende och locka fram deras kreativitet. Naturen innebär frihet för dem att använda sina sinnen till att upptäcka, det samma gäller för rum inomhus. Vidare beskriver Lundahl att hus och rum för barn inte enbart är väggar, tak och golv utan också ljus, klanger, dofter, material som möter kroppen, form, kyla, mörker, utblick och inblick. (Lundahl 1995).

En skiss på övergångar mellan aktiva och passiva rum och vad som händer däremellan?

Backateatern och scenografen Ulla Kassius

På *Backateatern* i Göteborg arbetar man kontinuerligt med deltagande och inflytande från unga. Föreställningen *Utopia*, en del i projektet *Backa on drugs* är inget undantag och är baserad på intervjuer med tonåringar om deras relation till droger. Vi gick och såg föreställningen med klassen och fick vi en pratstund efteråt med regissör Mattias Andersson och scenografen Ulla Kassius som berättade om arbetet bakom föreställningen. Jag ville veta mer om hur Ulla arbetar med barn och ungas deltagande i rumsgestaltning och tog kontakt med henne efteråt. Under en fika berättade hon om sitt arbete med nästa föreställning *Run for your life*, där ungdomarna berättar och själva spelar rollerna. Jag fick en biljett till premiären och var fascinerad av resultatet.

Scenografin var avskalad med ett rödmålat golv med vita springbanor som skulle symbolisera livet som ett maratonlopp. Som komplement till föreställningen hade Ulla gjort en fotobok med bilder från ungdomarnas privata hem. Fotona är tagna ur fyra vinklar och om man vecklar ut dem så bildar de ett fysiskt rum i liten skala. Boken kallar hon för "Mitt space" och man vet inte vems rum som är vems.

Jag blev väldigt inspirerad av den här boken då jag tycker det är otroligt spännande med temat *Hemkänsla*. Vad krävs för att man ska känna sig hemma? Vad väljer man att hänga på väggen i sitt rum och vad säger det om personen? Det handlar om att skapa en identitet på samma sätt som med vilka kläder man tar på sig. Återigen vikten av att kunna välja över sitt eget och få ha en egen zon.

Boken "Mitt space", av Ulla Kassius med fotografier av Anna Lamberg, 2013.

Det var den här boken som gav idén till temat för workshopen som jag skulle ha med nio barn som kommer till biblioteket i Halmstad en gång i veckan för *Bokbullen*, en läsklubb för barn mellan tio och tretton år. För att bredda perspektivet valde jag att formulera uppgiften enligt följande:
- Vilken är din favoritplats? Varför? Och hur ser den ut?

Analys av research

När jag nu skulle övergå från en informationssamlade period till en mer skapande del av projektet, sammanställde jag de viktigaste funktionerna som jag fått ut från researchen och tydliggjorde vad det är jag hade att arbeta med genom att ordna dem i tre huvudkategorier, nämligen rumsgestaltning, bibliotekets önskemål och målgruppens behov.

Viktiga rumsliga funktioner för målgruppen är kontraster och övergångar mellan trygghet och självständighet. Växlingen mellan stora rum och små krypin, trångt och vidt, högt och lågt, öppet och slutet, nivåskillnader, olika riktningar, symmetri varvat med asymmetri som skapar dynamik. Ro och rörelse, ljus och skugga.

För att få en trygg, mysig rumsupplevelse kan man arbeta med ”rum i rummet”. Att få känna sig omsluten i ett mysigare, tryggare rum är särskilt viktigt på biblioteket där den öppna planlösningen och höga takhöjden gör att man känner sig utsatt och exponerad som en liten mus på en stor äng.

Gömställen
Mysiga platser
Utsikt
Översikt
Aktivitet
Rörelse
Passivitet
Stilla
Mellanrum
Lek
Spel
Fantasi

Lässtimulerande-
arbete
Mötesplats
Egen zon
Tydlig avgränsning

9 - 12 Åringar
"Mellanålder"
"Becommings"
"Lässlukaråldern"
Identitetsskapande

Huvudkategorier och viktiga ledord.

Workshop med *Bokbullarna*

Första gången jag träffade *Bokbullarna* medverkade jag enbart som observatör. Den gången var det en pedagog där för att hålla en lektion i teknik med dem. Tjejerna verkade inte så intresserade då de verkade ha förväntat sig en vanlig träff där de pratar om böcker och lästips. Men efter en stund kom de igång med laborerandet och det var roligt att se hur de samarbetade för att få den lilla lampan att lysa. Barnen som kommer till bokklubben (oftast tjejer) bor i olika stadsdelar i Halmstad, med olika kulturell bakgrund. Vissa är syskon, andra går på samma skola och några av dem hade aldrig tidigare träffats. Vi bestämde att jag skulle hålla i nästa veckas *Bokbulle-tillfälle* så fick jag en chans att förbereda dem på vad träffen skulle handla. De fick de en lapp med sig hem till sina föräldrar där jag informerade om mitt examensarbete och förklarade att jag ville att samla idéer från målgruppen. Det stod också att temat för workshopen skulle vara ”Vilken är din favoritplats?” På så sätt fick de fundera lite på det under en veckas tid, vilket visade sig vara en fördel.

Tjejerna var nyfikna på mig och vi pratade en stund om vad design kunde vara? De ville veta mer om och vad för slags rum jag hade designat tidigare så jag berättade om ett inredningsprojekt på Drottning Silvias Barnsjukhus i Göteborg där jag och en kollega skapat två skogsrum för barn. En tjej hade varit där och kunde berätta för dem andra om sin upplevelse. När de fick veta att mitt examensarbete i slutändan skulle kunna förändra deras eget bibliotek kom de genast med önskemål om mysigare platser att vistas på och att det behövde bli tydligare hur man kunde hitta böckerna som är anpassade för dem.

En tjej undrade om det inte var slöseri med pengar att åka ända från Göteborg till Halmstad bara för att träffa dem? Men det förklarade jag att det inte var. Jag sa att det var viktigt för mig att ta reda på hur ett bibliotek för barn i deras ålder skulle kunna se ut och att de är experter på att vara just barn.

Inför workshopen skaffade jag fram så mycket material som möjligt för att barnen skulle kunna gå loss och vara kreativa. Mycket kunde jag låna från verkstaden på biblioteket, övrigt tog jag med mig hemifrån till exempel limpistol, tygbitar, nål och tråd.

“*Bokbullarna*” bygger favoritplatser, Stadsbiblioteket i Halmstad, mars 2013.

Jag introducerade uppgiften och förklarade att de kunde tänka en stund på sin favoritplats och sedan skapa den på valfritt sätt. I början var de blyga och hade lite svårt att komma igång. En tjej räckte upp handen och frågade om man fick göra fantasiplatser? Självklart, sa jag och så kom de igång och skapade. En timma gick väldigt fort och när det var dags att plocka undan ville de inte sluta.

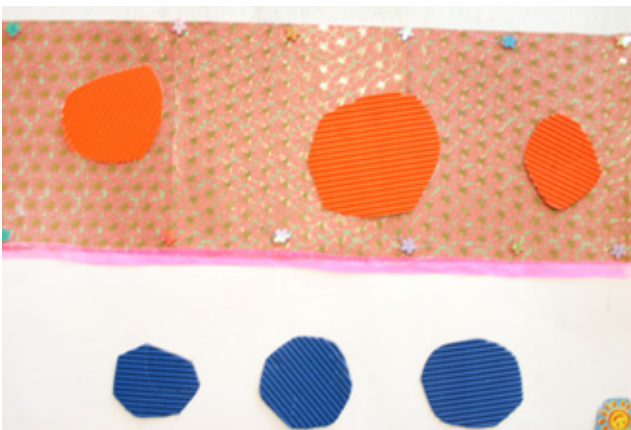
- Vilken är din favoritplats?
- Varför?
- Hur ser den ut?

- Min säng, för att den är mjuk och varm, en avslappnande plats som är bra för läsning.

- Djurparker, och elefanthage. För att jag gillar vilda djur!

- Blommiga väggar, moln och solar.
- En speciell del av mitt rum med mysig belysning som är bra för pyssel.

- Liseberg, för att där kan man åka karuseller.

- Platser i naturen, träd, blommor, sol, vatten och båtar.

- En speciell plats i Litauen, vid en flod där jag och min kusin har byggt en koja och vi kan bada och fiska där.

Resultat workshop

Flera av tjejernas valde sitt rum som sin favoritplats, eller en del i sitt rum där de kan vara ifred och läsa. "Min säng, för att det är en mjuk, skön och avslappnande plats som är bra för läsning". "Platser i naturen där man kan bygga kojor, klättra och bada" var andra exempel. "Fantasirum med blommor och fantasiböcker som formar sig efter man man känner för att läsa precis för stunden", "Liseberg där det finns karuseller och man får träffa andra barn". Workshopen bekräftade mycket av de viktiga funktionerna som jag fått ut från min research och det var väldigt roligt att se hur de använde det mesta av materialen och skapade utifrån helt fria ramar.

Funktioner som jag kunde utläsa från workshopen var:

- Mitt rum: *en egen zon, varmt och mysigt.*
- En speciell del av mitt rum: *mysiga platser med mysig belysning.*
- Min säng: *mjuk, varm, en avslappnande plats som är bra för läsning.*
- Fantasi rum med fantasiböcker: *upplevelser som triggar igång fantasilekar.*
- Träd: *möjlighet att klättra och bygga trädkojor.*

Övrigt som målgruppen gillar:

- Platser i naturen: *blommor, sol, vatten och båtar.*
- Liseberg: *höjd, fart och rörelse*

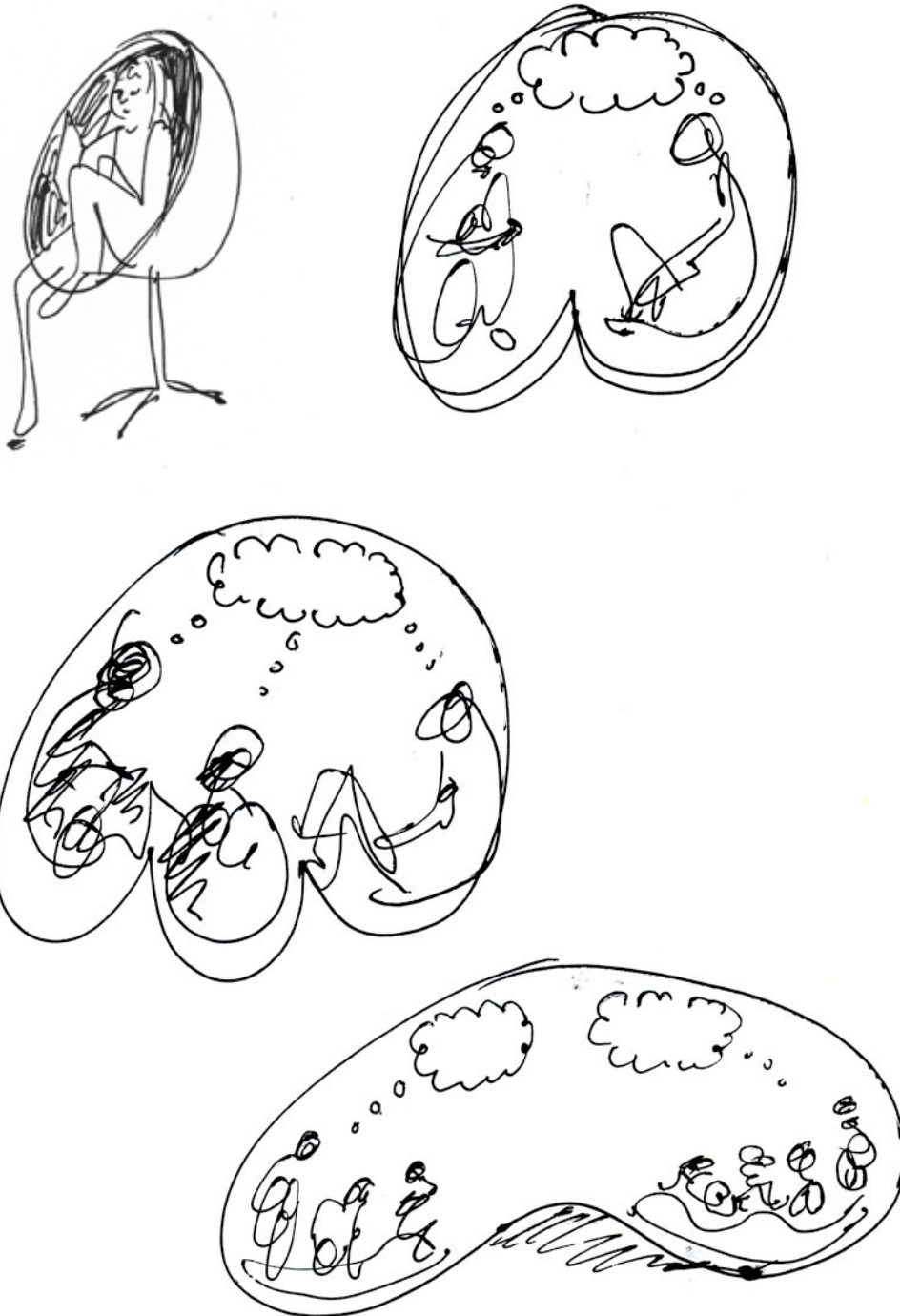
För att sammanfatta resultaten från workshopen gjorde jag egna skisser av funktioner och viktiga behov för målgruppen.

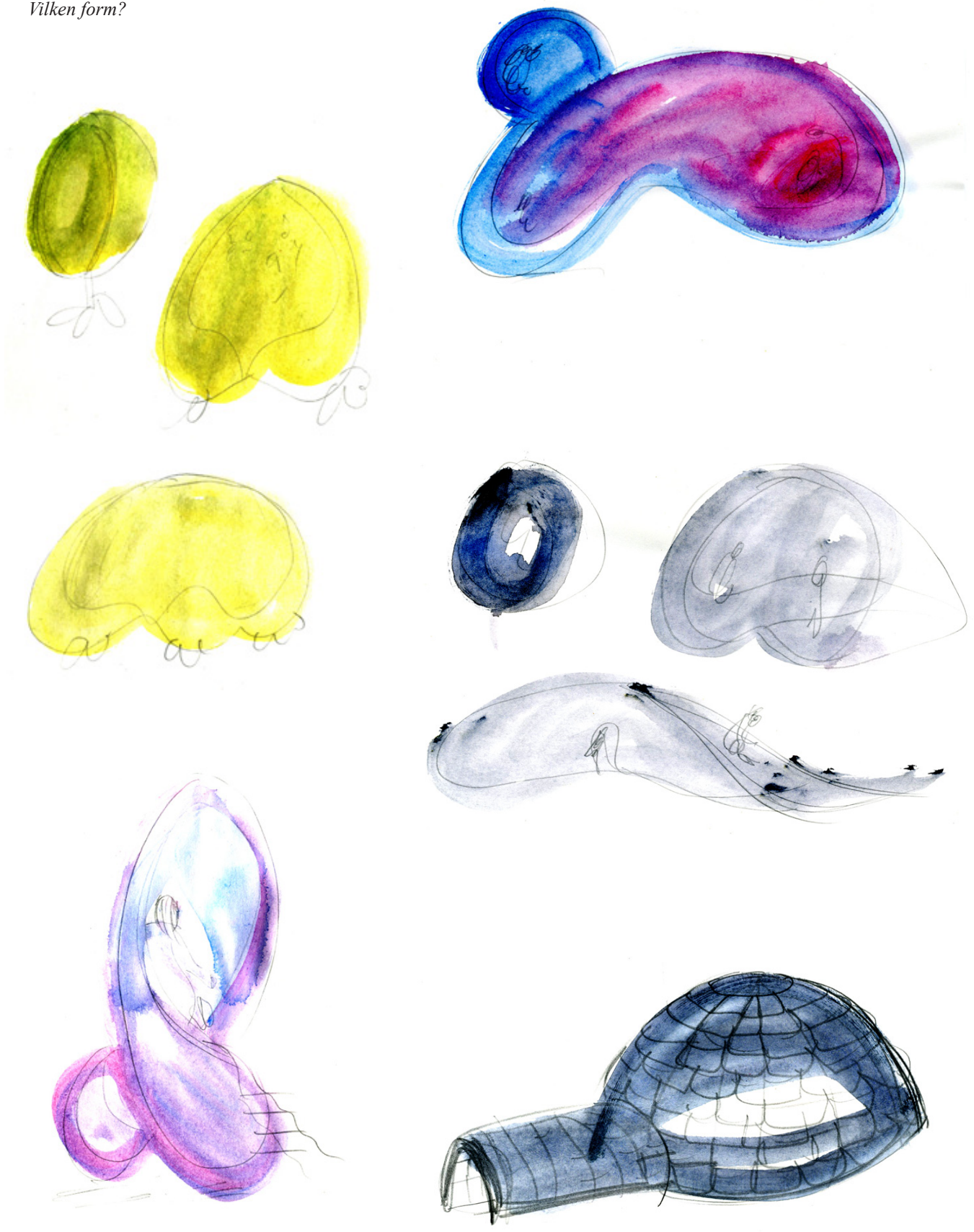
Idé och skissarbete

Under workshopen förklarade en tjej vikten av att det finns olika stora rum, beroende på om man vill vara ensam eller om man kommer till biblioteket med kompisar. Detta var något som jag verkligen tog till mig när jag började skissa utifrån de nya idéerna.

Då biblioteket redan erbjuder bra sittplatser samt enskilda krypin för en person, i from av "äggliknande" ljudabsorberande fotöljor, så istället fokuserade jag på att skissa på rumsligheter där flera barn kunde få plats.

Vilken form?

Sedan skrev jag ned alla värden och funktioner som jag fått från research och workshopen. Gav varje funktion en färg och placerade ut dem på planritningen.

Funktioner från workshop och research:

Nivåer:

- Högt (utsikt, översikt)
- Lågt
- Mellanrum

Rumslighet:

- Kryp in (omslutande, mysigt)
- En egen zon, att få vara ifred
- Läsning (en tyst plats att läsa på)

- Öppet (show / scen)
- Rörelse (aktivitet)

- Stilla (passivitet)

Övrigt som målgruppen gillar:

- Naturen
- Teknik
- Media

Nivåer:

o Högt

o Lågt

o Mitt i mellan

Rumslighet:

o Kryp in, Kojor, omslutande, mysigt

o Egen zon, vara ifred

o Öppet, "show", scen, (socialt)

o Rörelse (aktivitet)

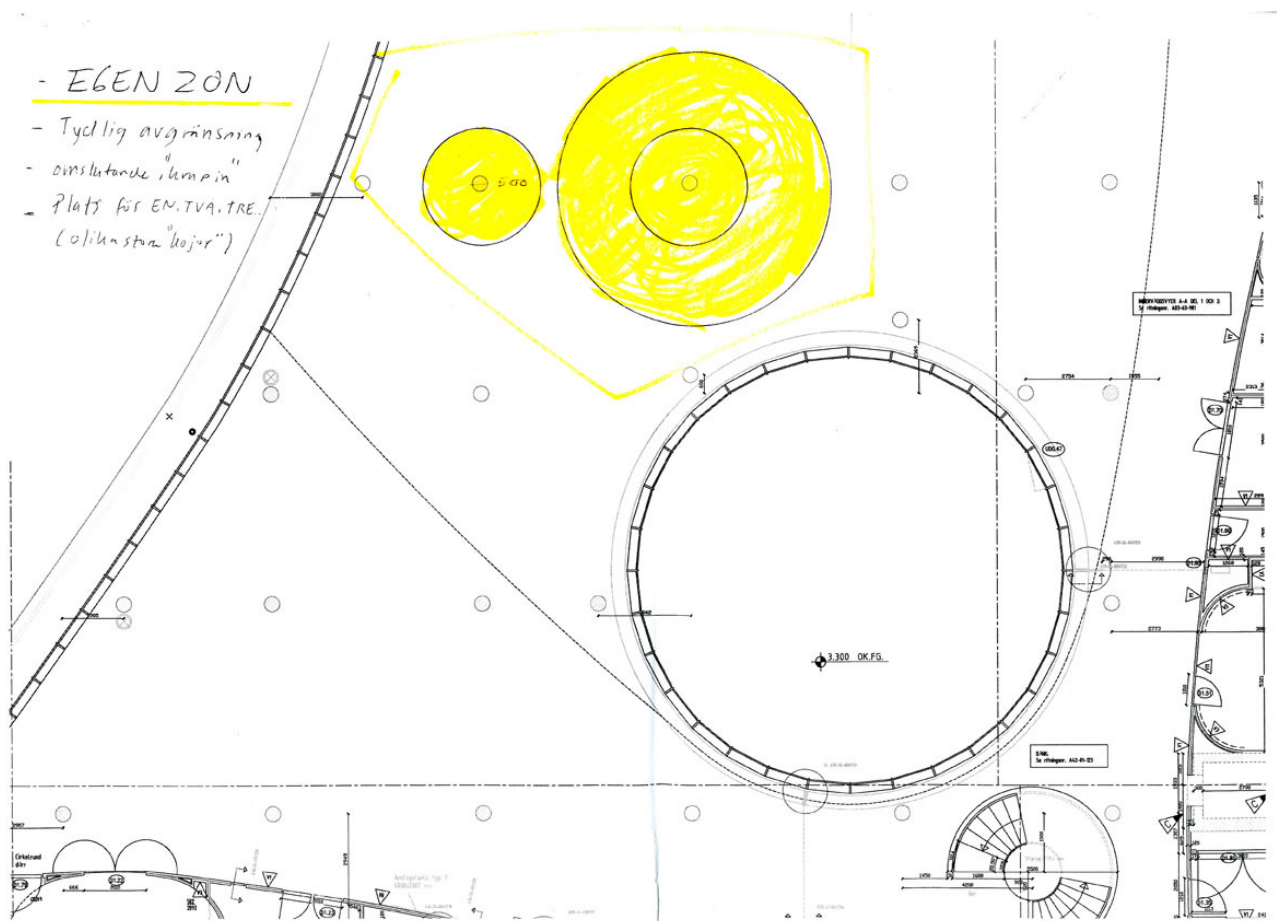
o Stilla (tyst & lugnt)

Jag placerade "högt" närmast fönstret för fin utsikt, "tyst" nära vuxenavdelningen och försökte få plats med alla funktioner.

Snart märkte jag att det blev för trångt och att det var svårt att få plats med alla dessa olika funktioner på den lilla givna ytan. Så då valde jag istället ut de viktigaste funktionerna, baserat på research och workshop, nämligen:

- En egen zon
(avskild med en tydlig avgränsning)
- Kryp in
(omslutande, lugnt och tyst)
- Olika stora rum,
(plats för en person, två, tre och fler).

De viktigaste funktionerna, placerade på planritningen.

Inspiration trädkojor

För att få inspiration sökte jag bilder på omslutande och mysiga rum för barn. Kojor högt upp och trädkojor utomhus är något som de flesta barn verkar uppskatta, oavsett kön. Varför inte använda pelarna i rummet och bygga en koja en bit upp från marken? De påminner om trädstammar och gör det möjligt att arbeta med olika höjdskillnader, vilket skulle skapa en fin utsiktsplats mot trädgården. Detta ger även en bra överblick över biblioteksrummet, och skulle aktivera det tomma luftrummet som bildas ovanför bokhyllorna.

*Inspirationsbilder på trädkojor;
(för bildkällor se källförteckning).*

En tidig skiss på flera trädkojor högt uppsatta på pelarna.

Skissprocess i skalmodell

Skulle formen kunna kombineras med förvaring för böcker?

Inspirerad av de runda bokhyllorna som idag står på biblioteket, började jag skissa på en rund koja kombinerad med en bokhylla. På så sätt skulle designen fylla flera funktioner och biblioteket skulle inte förlora någon yta för förvaring. När "bokhyllekojan" sedan fylls med böcker, kommer dagsljus sippra in mellan och ovanför böckerna vilket ger ett fint ljusinsläpp och stärker den rumsliga upplevelsen. Inspirerad av känslan av att befinna sig i en trädunge i skogen, omsluten av träd som solen lyser igenom. Eller en hemlig grotta att utforska tillsammans med andra jämnåriga.

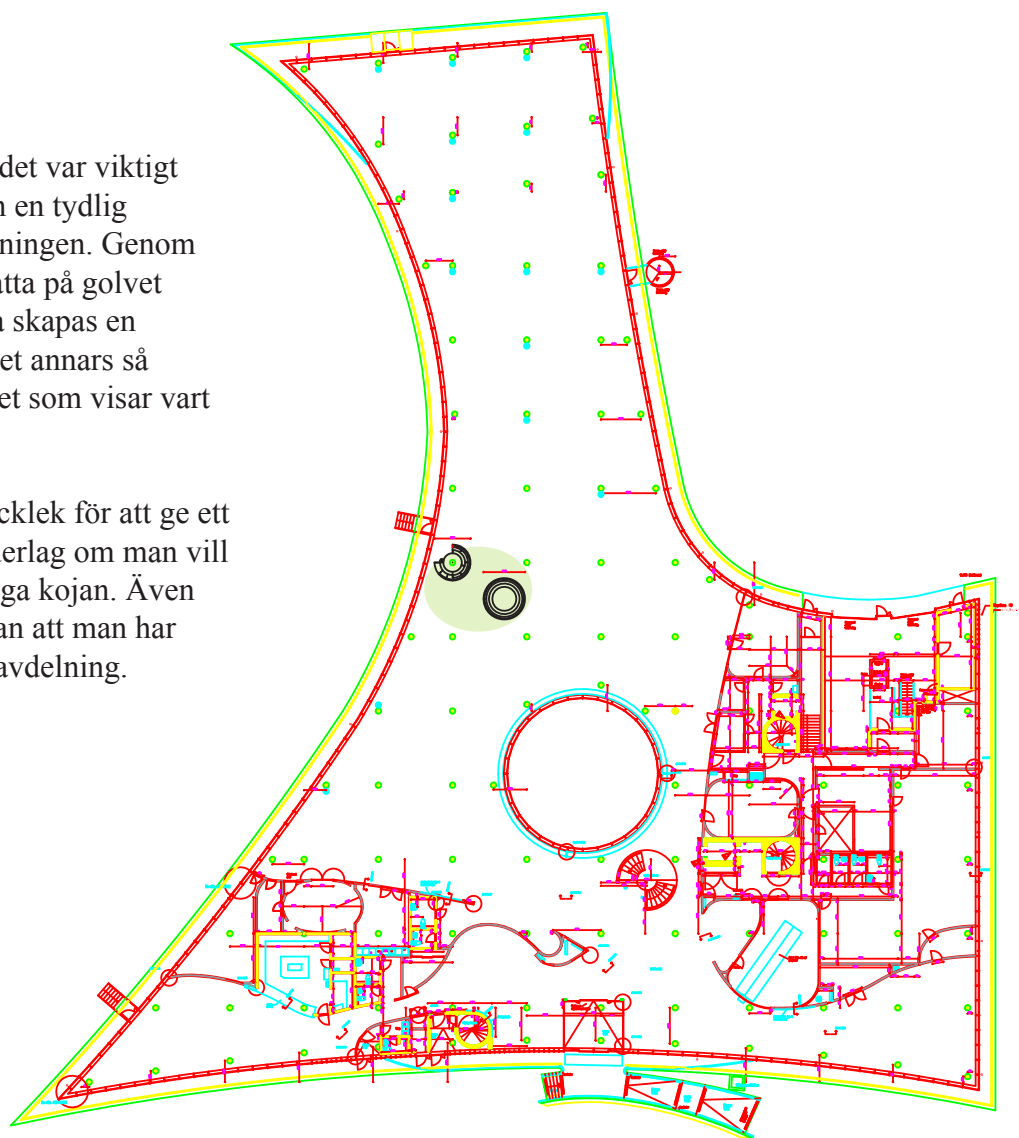

Tredimensionella skisser i kartong för att hitta rätt storlek, form och funktionalitet. Jag arbetade i skala 1:20 för att tydligt visa detaljer och möten. Sedan skar jag ut delarna med hjälp av laserskäraren och limmade ihop bitarna.

För att leva upp till barnens önskemål om olika stora rum för olika antal barn, beslutade jag att det borde finnas två olika stora kojor. För att skapa olika höjdskillnader placerade jag den ena kojan en bit upp på en pelare. Det var viktigt att hela tiden tänka på hur kojorna relaterade till det i övrigt öppna rummet. För att se detta skrev jag ut stora planritningar i skala 1:20 och byggde upp en stor del av rummet. Då kunde jag bedöma hur stora rumsligheterna behövde vara för att de skulle kunna synas på håll och inte försvinna i det gigantiska rummet. Jag placerade dem en bit ifrån varandra för att göra dem till två separata rum med olika rumsupplevelser. Det gemensamma formspråket visar ändå att de hör till samma avdelning.

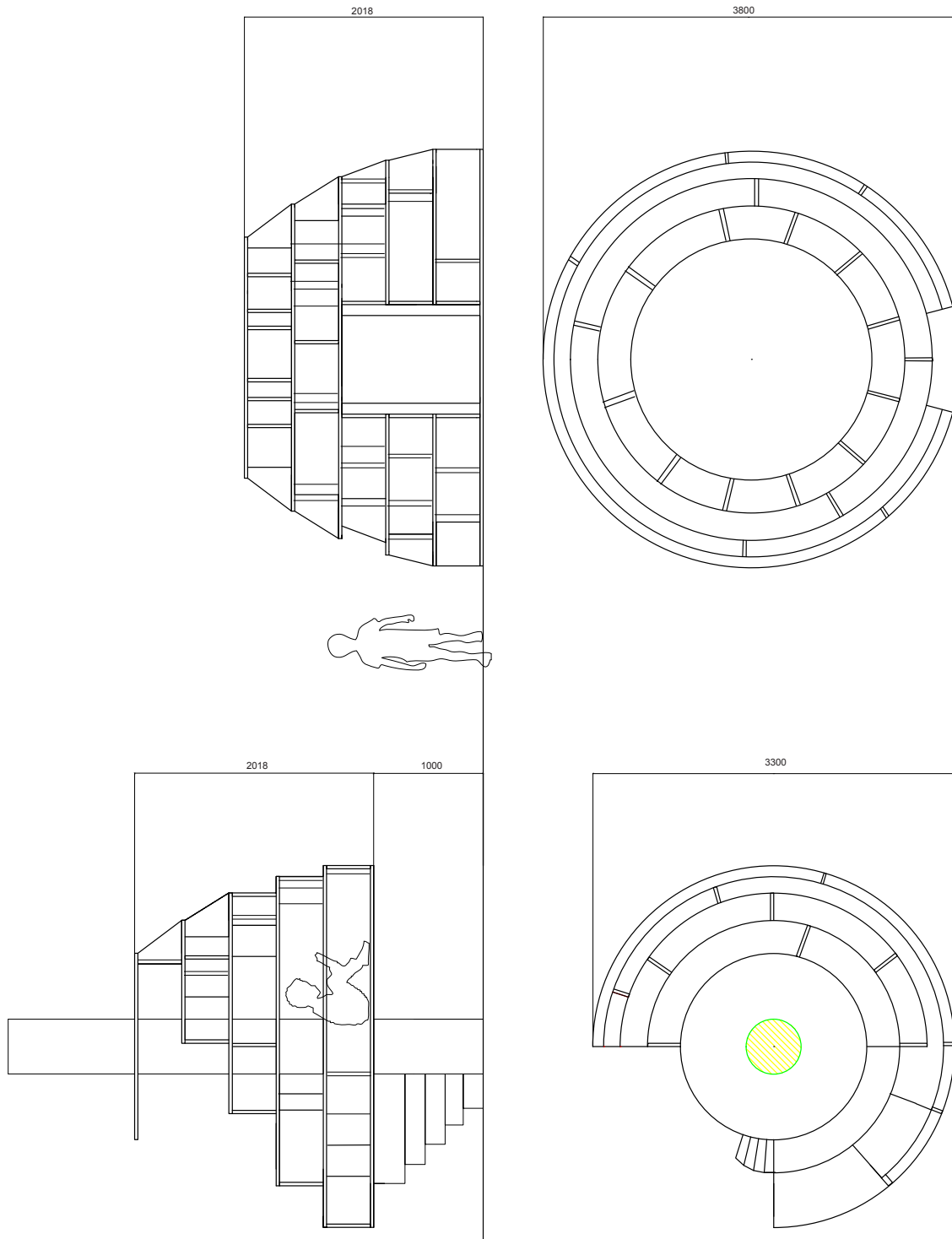
Det hade framgått att det var viktigt med en markering och en tydlig avgränsning för avdelningen. Genom att placera en rund matta på golvet under de båda kojorna skapas en tydlig avgränsning i det annars så öppna, avlånga rummet som visar vart avdelningen ligger.

Mattan har en viss tjocklek för att ge ett bra stötdämpande underlag om man vill hoppa ner från den höga kojan. Även för att förstärka känslan att man har klivit in på in i en ny avdelning.

Placering av kojorna i planlösningen.

Hur hög skulle takhöjden vara? Hur betar man sig därinne? För att kunna svara på dessa frågor blev jag tvungen att använda stora papper och skissa upp formerna i fullskala för att hitta bra proportioner. Barn i den här åldern är självklart olika långa men jag utgick från någon som var ca 150 cm lång. Det fick inte vara för trångt, men fortfarande kännas intimt, omslutande och mysigt. Så skissade jag på två kojor utifrån samma grundform fast med olika identitet.

Storlek och måll.

RESULTAT

Den rumsliga gestaltningen

Två avskilda platser och egna zoner där de unga ska kunna träffas, läsa, ha kul och umgås tillsammans. Den stora kojan är tre meter i diameter (innermått) för att ge rum åt tre till fem barn. Takhöjden är 2,18 meter på den högsta punkten för att ge ett tillräckligt stort rum men inte heller försvinna i lokalen. Ingången är anpassad till målgruppen och 1,30 meter hög för att markera att rummet är till för barn. Bredden anpassade jag för att kunna komma in med en rullstol (90 cm bred). Måtten på hyllplanen är 40 x 40 cm (höjd x djup) att rymma böcker i olika storlekar.

Den stora kojan är tänkt att fyllas med böcker vilket skapar en omslutande upplevelse. Böckerna står med ryggen utåt och man väljer dem från utsidan och kryper sedan in i kojan. För att inte böckerna ska ramla in i kojan finns en liten kant på hyllans insida som stopp. För att ge ett bättre läsmiljö ljusmässigt kan man bygga in spotlights i taket på kojan.

Den mindre kojan har en annorlunda upplevelse då den är monterad en meter upp på en pelare och placerad nära de stora fönstren och tänkt att vara en ljusare rumslighet än den stora kojan. Formen är inte lika sluten utan öppnar upp sig mot fönstren för att vara en bra utsiktsplats. Takhöjden är densamma som i den stora kojan men golvytan är mindre. En intimare plats dit man kan klättra upp för att vara ifred eller med någon speciell. För att inte tunga böcker ska falla ned från kojan är denna

Den stora kojan är tänkt att fyllas med böcker vilket skapar en omslutande upplevelse.

tänkt att fyllas med lätta tidningar och magasin och vara en plats att visa upp nyheter. Dessa tar man från insidan av kovan, för att markera detta sätts plexiglas på utsidan vilket förhindrar att tidningarna från att falla ned, men behåller samma ljusinsläpp.

Övrig arkitektur

Barn har svårt bedöma avstånd och uppfatta proportioner, de använder sin kroppsstorlek för att mäta rum och söker sig till mindre, omslutande platser där de kan känna sig trygga. Som att krypa in under ett bord eller bygga en koja. Bibliotekets öppna planlösning och höga takhöjd kan få även den längsta vuxna att känna sig liten och exponerad. Därför har jag skapat två mindre rum i det stora, öppna rummet där barnen kan känna sig trygga och omslutna.

De slutna, mindre formerna är i kontrast till de öppna och stora biblioteksrummet. Till skillnad från det överskådliga är kojorna hemliga och något att krypa in och upptäcka. Jag ville genom att skapa kontrasterande former som sticker ut, locka målgruppen att gå närmare och utforska.

Foto i skalmodellen över biblioteket, byggd i skala 1:20.

”Igloon och Skogskojan” Materialval

Stommen i den stora kojan består av träslaget Bok. Den röda nyansen i materialet skapar en varm känsla som påminner om att vara i skogen vilket förstärks av den taktila känslan och doften av materialet. Det är lätt att få tag på närproducerad bok och är därmed ett miljövänligt materialval. Ett hållbart trä som kan bestå i flera år och bli vackrare med tiden samt leva upp till den offentliga miljöns krav på slitstarka material. Kojans identitet påminner om en ”skogskoja”, att krypa in i. Belägen mitt i biblioteket sticker den upp bland bokhyllor och pelare och syns på långt håll. För att stärka naturkopplingen ska det ligga en ”gräsmatteliknande” rund matta på golvet i kojan, med en sittpuff eller mindre sittmöbel i mitten. Trämaterialet tillsammans med böckerna och de textila materialen gör kojan ljudabsorberande. På så sätt störs inte övriga avdelningar av den pågående leken.

Stommen i den mindre kojan består av svensk Björk med en vitlaserad yta för att ge ett ljusare uttryck. Tanken är att skapa olika identiteter och karaktärer för att barnen ska kunna hitta på namn åt rumsligheterna, som till exempel ”Igloon” och ”Skogskojan”.

Den stora kojan är en lugnare plats, som genom sin annorlunda, spännande form kan trigga igång fantasin och öppna upp för fantasilekar därinne. ”Igloon” är en mer aktiv plats dit man kan klättra upp och upptäcka nya saker i kojan, utanför fönstren eller genom att blicka ut över biblioteket.

Visualisering i Photoshop över slutresultatet.

Feedback från biblioteket

Jag visade förslaget för enhetschefen samt två bibliotekarier, delaktiga i projektet. De blev förtjusta i de två ”igloliknande” kojorna som de uttryckte sig. De förstod processen och hur jag hade kommit fram till resultatet. Vi talade mycket om praktiska aspekter, som att plocka upp efter barnen efter stängning, och från vilket håll man ska ta böckerna.

De är intresserade av att gå vidare med iden och även ta tag i en mer grundläggande omvandling av hela barnavdelningen inklusive de små barnens avdelning. Jag har erbjudit mig att arbeta vidare med projektet efter min examen och bredda undersökningen, genom att involvera fler barn och hela klasser av barn från olika stadsdelar.

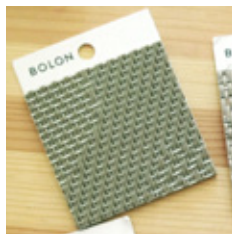
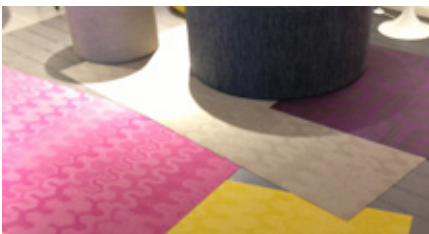
I början var de tydliga med att de önskade en grundidé som kunde utvecklas olika beroende på vilka ekonomiska villkor de har. Därför kan man tänka sig olika varianter av lösningar. Vilka material man väljer, om man nöjer sig med att bara tillverka en koja osv. Alltså går förslaget att anpassa efter vilken budget man har.

I mitt arbete har fokus varit på funktioner och form som uppfyller målgruppens särskilda behov. Därför är tillverkning och material steg som ligger i nästa fas. Jag har dock börjat titta på olika material att inreda rumsligheterna med.

Förslag på material:

Gräsmatta "Moss"- Kasthall

*Vävd plastmatta, Bolon
(miljövänligt- material)*

*Sittmöbel från Eurobib.
Barn-möbler för offentlig miljö.*

Svar på frågeställningarna

- *Genom vilka metoder kan jag ta reda på målgruppens behov?*

Det finns många olika metoder för att ta reda på målgruppens behov. Ingen metod är rätt eller fel utan går att kombinera och anpassa efter situationen. Det som är viktigast är att man ställer sig frågan, varför gör vi det här? Vad vill jag ha ut av workshopen? Det är även viktigt att förklara för deltagarna varför de medverkar och att de även kan välja att avstå eller avbryta när de vill. Vad resultatet ska användas till och hur man har tänkt att följa upp workshopen. Det är viktigt att de förstår hur viktiga de är som en källa till information och att man ger dem tid att berätta.

- *Vilka behov av aktiviteter och upplevelser har målgruppen?*

Resultaten visade att de allra viktigaste behoven var ”En egen zon”, som en plats i naturen, en omslutande koja att krypa undan och läsa i och att få vara ifred från vuxna och yngre samt äldre barn. Ensam eller med en ”bästis”, då vänner är väldigt viktigt för den här målgruppen då man bygger sin identitet tillammans. Man göra som de andra gör och ingen vill sticka ut från gruppen. Det är en ålder då man skapar sina värderingar och åsikter. Här kan biblioteken ha stor påverkan och betyda mycket för framtiden med tidiga, goda insatser.

Undersökningar om pojkar i samma åldersgrupp ger ganska stereotypa svar på vad killar i nio till tolvårsåldern vill ha för aktiviteter och vad de vill läsa. Bland annat är ”Science fiction” och sportaktiviteter några av svaren man kan få. Resultat från Svensk biblioteksförnings rapport: *Barn berättar: En studie av 10-åringars syn på läsning och biblioteket*. (Åsa Hademark 2011).

Detta bekräftas även i rapporten: *Vårt bibliotek – rapport från arbetet med det framtida barn- och ungdomsavdelningen på Kungsbacka bibliotek*, av Stefan Petersson (2007). Där han beskriver att olika målgrupper och olika kön har väldigt olika önskemål och behov.

Grundläggande för båda könen dock är en lugn, trygg plats att känna sig hemma på enligt: *Framtidens barnbibliotek: Samtidighet – delaktighet – ömsesidighet*. (Lundgren 2008). Rumsliga upplevelser som båda könen uppskattar är de som påminner om att vara ute i naturen, gärna vildmark och äventyr. Övrigt som lockar båda könen är sköna sittplatser att koppla av på, samt avskilda platser att vara ifred på från yngre vuxna och yngre barn. Jag har fokuserat på detta för att skapa design för alla barn inom målgruppen oavsett etnicitet, klass eller kön.

Biblioteket: Hur lockar man då till läsning genom rumsgestaltning?

Målgruppen behöver en mötesplats att träffas på, ett tredje hem, en plats mellan skolan och hemmet. (Lundgren 2008). Där det finns spännande aktiviteter och upplevelser utöver det vanliga. Om barnen kan känna att någon har skapat något enbart för dem, utifrån deras speciella behov tror jag att det kan räcka för att få de ska känna sig sedda, lyssnade på kanske till och med stolta över att ha varit delaktiga. Det blir naturligt att besöka ett bibliotek som är skapat på deras villkor.

Genom att skapa något attraktivt bara för målgruppen, lockar man också dem till biblioteket och de kommer automatiskt att läsa, då de befinner sig i en omslutande form som dessutom fungerar som

en bokhylla med böcker riktade mot åldersgruppen. Det blir lätt att hitta till böckerna och naturligt att krypa in och läsa därinne. Man ska inte heller underskatta annan form av läsning som digital läsning eller serietidningar. Det viktiga är att välja något som man är intresserad av så blir det också naturligt roligt att läsa. Mötet med andra jämnåriga gynnar också språkutvecklingen hos unga.

Rum för barn är inte enbart väggar, tak och golv. Det handlar om att skapa en upplevelse utöver det vanliga, en spännande stämning. Men främst om att möta just deras behov av form och funktion. Arkitekturen kan på så sätt vara en pedagogisk resurs. Rummen bidrar till barnens emotionella, praktiska, sociala och intellektuella utveckling. Biblioteken är offentliga rum som alla bör ha tillgång till. Barn kommer dit, inte bara för att låna böcker, utan också för att möta andra barn, se en film, en teaterföreställning eller medverka i en bokklubb. Barns fritidsintressen har ändrats, de har mer att välja på än tidigare och de läser färre böcker. Man ser stora koncentrationssvårigheter i klasserna idag vilket bidrar till en stökig vardag. Därför kan det vara skönt och rent av en nödvändigt att komma undan till sitt bibliotek.

REFLEKTION

Designen

Rumslig gestaltning innefattar olika kunskapsområden baserat på det sätt vi uppfattar och tolkar verkligheten genom våra synintryck, vår hörsel, smak, känsel och lukt. Att medvetet förhålla sig till detta är viktig i all form av rumslig design inte minst vid design för barn och ungdomar.

Jag har skapat en könsneutral lösning, istället för att välja antingen killar eller tjejer. Jag har prioriterat och sett behoven hos en vanligtvis ganska bortglömd målgrupp, förmodligen för att det finns lite kunskap om vad *tweensen* vill ha.

Ofta finns det fungerande barnavdelningar för de minsta barnen på bibliotek. Men alla barn behöver bra arkitektur att vistas i för att utforska och växa. Rum som inspirerar till lekfullhet och uppmuntrar till läsning främjar barnets språkutveckling. Förslaget är en stimulerande miljö för ökad läslust. En dämpad ljudmiljö med avskildhet, lugn och ro. Men också en struktur som inbjuder fysiskt till gemenskap, samtal och delande av upplevelser. Jag föreställer mig att de omslutande formerna skänker trygghet, värme och lugn. Ett förverkligande av konceptet skulle kunna skapa en ny mötesplats för unga i Halmstad, en egen zon i staden som är deras egen.

Min utgångspunkt var att de flesta offentliga platser är anpassade för vuxna men en barnavdelning bör designas utifrån barnens perspektiv och med hänsyn till deras särskilda behov. Jag har utifrån målgruppens behov tagit fram ett nytt koncept för rumsgestaltningen som inspirerar till lekfullhet och läslust. Jag har skapat en grundidé som kan utvecklas olika beroende olika ekonomiska villkor. En rumslig lösning som fyller flera funktioner och behov.

Min process

Det har varit svårast att dela upp arbetet mellan researchen och det praktiskt arbetet. Att möta Bibliotekets önskemål och även följa mina egna uppsatta mål. Men jag lärde mig att arbeta parallellt med dessa två delar samt att hela tiden anpassa mängden arbete efter den uppsatta tidsplanen.

I mitten av kursen, efter undersökningsfasen, brottades jag med vilken väg jag skulle välja? Skulle jag göra ett mer övergripande inredningsprojekt och titta på produkter som redan fanns ute på marknaden? Eller om jag skulle utveckla en egen produkt efter de funktioner jag fått fram under min research. Jag bestämde mig för att skapa en rumslig produkt som kunde fylla flera funktioner. Målgruppen önskade sig mysiga krypin men jag kunde inte hitta någon färdig produkt som levde upp till detta, så jag gav mig på att designa en egen form. Rättare sagt två produkter ritade just för den här platsen, men som skulle kunna passa in på andra bibliotek eller andra offentliga miljöer.

I efterhand är jag glad att jag valde att lägga så pass mycket tid på läsning om målgruppen, metoder för workshops och liknade projekt. Det behövdes då jag inte visste mycket om biblioteksmiljöer innan. Metoden ger tyngd till slutresultatet och styrker argumenten kring form och funktion.

Metoden att först ta reda på funktioner som sedan bestämde formen, blev omfattande. Möjligen hade jag behövt begränsa mig ytterligare för att hinna längre i min skapande process. Men i just det här fallet kändes det viktigare att ha en grundlig undersökning om målgruppens behov att kunna redovisa för biblioteket som bekräftar att jag verkligen har förstått uppgiften. När det kommer till samarbetet så tycker jag att det var väldigt bra att ha en uppdragsgivare som diskussionspartner och snabbt kunde komma med svar och feedback på mitt arbete.

Jag lärde mig mycket på att planera och hålla i en egen workshop. Att det behövs mycket förberedelse och att man bör vara helt säker på vad man vill få ut av workshoptillfället. Detta kommer jag ha stor användning för i min arbetsprocess i framtiden. Jag har allmänt lärt mig mycket om mig själv och min designprocess genom att självständigt få planera och genomföra ett så långt projekt. Slutligen har det varit otroligt givande att få koppla ihop allt jag lärt mig inom rumsgestaltning genom mina fem år på utbildningen, få ett uppdrag från en extern part och styra det i mål med ett rumsligt koncept i slutändan som möter önskemålen från uppdragsgivaren och mina egna uppsatta mål.

Mottagare

Uppdraget på Stadsbiblioteket i Halmstad innebär olika mottagare, nämligen barnen, personalen, andra besökare som kan störas av ljud och även en eventuell tillverkare som ska bygga produkten. Barnen är de huvudsakliga mottagarna av produkten, de ska känna sig sedda och prioriterade och veta att det här är en plats speciellt framtagen för dem. Zonen ska vara tillgänglig för alla barn i åldern nio till tolv år oavsett eventuella funktionshinder. Det är viktigt för barn att finna ro, få tid till att fantisera och lyssna och känna trygghet och samhörighet. Att skapa lugna platser, mindre rum i det stora rummet, i den offentliga miljön kan vara en räddning för många barn som inte har tillgång till det hemma eller i skolan. Kojorna är omslutande och inspirerande platser i det offentliga rummet. Ljus och skuggor skapar mysig stämning och ger en avslappnande atmosfär för barnen.

Personalen ska kunna ha en bra arbetsmiljö och lätt kunna hjälpa barnen att hitta till avdelningen och till böckerna. Det ska vara lätt att ställa tillbaka böckerna för personalen efter dagens slut

och det är med hänsyn till detta som hyllorna i den stora kojan är utformade så att man endast tar böcker från utsidan. Då både ingången och storleken på insidan av den större kojan inte är anpassade för vuxna. Den lilla kojan på pelaren ska enbart fyllas med tidskrifter och vara en exponeringsyta för speciellt utvalda böcker som nyheter etc som man tar från insidan. Det ska vara lätt för en vuxen att ställa tillbaka dessa efter dagens slut.

De övriga besökarna på biblioteket ska inte störas av ljud då kojorna är ljudabsorberande både i materialen och när de fylls av böcker. Det var med hänsyn till de övriga besökarna som jag valde att inte göra en aktiv lekplats med mycket lek, liv och rörelse som kan medföra höga ljud. Det är viktigt att förslaget fungerar i den lugna biblioteksmiljön som finns idag.

När det kommer till att eventuellt tillverka produkterna så är de enkla till formen och består enbart av platta raka element och därmed inte svåra att tillverka.

Sociala och etiska aspekter

Socioekonomiskt ökar barnfattigdomen i Sverige då fler och fler familjer i Sverige lever i fattigdom. Inkomstklyftor och segregering påverkar barns möjligheter i livet. Därför finns ett större behov av offentliga platser som kan erbjuda gratis aktivitet. Kunskap och läsning kan överbrygga kulturell fattigdom. Därför har projektet känts viktigt och meningsfullt. I workshoparbetet har jag träffat barn med olika bakgrund och fått ta del av deras erfarenheter och synpunkter på vad som är viktigt för att dem i vardagen. Detta har jag utgått ifrån för att finna form och innehåll till mitt projekt. Tillgängligheten bör vara densamma oberoende av bostadsort, klass, kön eller ålder.

Dessutom läser barn idag allt mindre vilket är en annan viktig aspekt till att uppmuntra dem att besöka biblioteket för att främja läsandet. Man ska inte vara rädd att prata om en annan sorts läsning, som tillexempel på internet eller sporttidningar utan det viktigaste är att barnet är intresserad av vad den läser. Nio till tolvåringarna tenderar att spendera allt för mycket tid vid datorspel och likande och man märker en stor skillnad i läs och skriv svårigheter i skolorna när det gäller den här målgruppen.

Underökningar visar att både första och andra generationens invandrare fortfarande använder bibliotek i lika stor utsträckning som resten av befolkningen och att nå även svaga grupper i samhället är fortsatt viktigt. Ytterst handlar detta en fråga om integration och utvecklingen av vår demokrati (Holmberg och Peterson, 2007).

Tekniskt och ekologiskt

En viktig aspekt från beställaren var att resultatet skulle vara tekniskt, ekonomiskt och ekologiskt genomförbart. Genom att konstruktionen byggs glest men ändå kan skapa en rumslig struktur kunde jag påverka ekonomi och ekologi positivt i och med minskad materialåtgång. Formen är konstruerad för att tillverkas i delar och byggas på plats vilket ger kompaktare transport, mindre miljöpåverkan och dessutom flexibilitet vid rengöring och ommöblering. Materialet består av miljövänligt trä med en FSC-märkning (Forest Stewardship Council). Sverige har en stark svensk trätradition, vilket betyder att det är enkelt att välja närproducerad Björk och Bok vilket gör materialvalen och miljövänliga.

Även om slutformen kan se avancerad ut så är de enskilda elementen enkla och därmed tekniskt lätta att tillverka och montera ihop. Konstruktionen är själva stommen och sedan är det böckerna som skapar helheten. En rumslig upplevelse utöver det vanliga med väldigt lite materialåtgång. Eftersom designen även fungerar som en bokhylla förlorar man ingen förvaring utan den fyller samma funktion men på ett bättre sätt.

Ekonomiskt

Biblioteken i Sverige tilldelas lite pengar, vilket gör att det man investerar i måste vara ekonomiskt hållbart och "värt sina kronor". Detta gör att satsningar på nedprioriterade målgrupper, så som barnen, ofta saknar pengar. Därför är det viktigt att lösningen är ekonomiskt attraktivt och effektiv. Den låga graden av teknisk komplexitet samt den låga materialåtgången gör att förslaget skulle vara ekonomiskt försvarbart att tillverka.

Slutsats

Förslaget innebär en stor förändring på biblioteket, nämligen två helt nya rumsupplevelser och en dedikerad yta åt målgruppen, med relativt små ekonomiska och resursmässiga medel. Designen fyller flera funktioner utifrån barnens egna behov samt förvaring av böcker.

Barns identitet formas under dessa viktiga år, att respektera och ta vara på deras tankar för att skapa deras egna zoner är viktigt ur många aspekter inte minst för att de ska känna sig sedda och tagna på allvar.

På kort sikt för att de ska må bra, mötas över alla gränser och stimuleras till läsupplevelser. I det långa loppet är det en jämställdhets och demokratifråga. Detta ser jag som viktiga argument för ett förverkligande av mitt designförslag på Halmstads barnbibliotek.

"Att tillfredsställa barns behov av arkitektur handlar inte främst om att göra dem till lyckade vuxna, utan att visa respekt för dem i deras egen mänsklighet". (Lundahl 1995).

KÄLLFÖRTECKNING

Carlsson, J., Gustafsson, I., Johansson, E. (2008). *Tweens- En studie om svenska tweens och deras relation till kosmetika ur ett marknadsföringsperspektiv*. (Magisteruppsats, Marknadsföring FEA, Företagsekonomiska institutionen, Handelshögskolan Göteborgs Universitet).

Hademark, Åsa. (2011). *Barn berättar: En studie av 10-åringars syn på läsning och biblioteket*. Svensk biblioteksförnings rapport 2011:11. Hämtad från: <http://www.biblioteksforeningen.org/test.levonline.com/organisation/dokument/pdf/Barnrapport.pdf>

Holmberg, Annika, Peterson, Laila. (2007). *Hur barn prioriteras på folkbibliotek: en kvalitativ studie om barns tillgång till biblioteksverksamhet*. (Magisteruppsats, Högskolan i Borås/Institutionen Biblioteks- och informationsvetenskap). Hämtad den 14:e maj 2013 från: <http://bada.hb.se/bitstream/2320/2137/1/07-29.pdf>

Lundahl, Gunilla. (1995). *Hus och rum för små barn*. Skantz distribution, Stockholm. (ISBN: 9789197236645).

Lundgren, Lena. (2007). *Rum för barn – möjligheternas bibliotek*. Stockholm: Regionbibliotek Stockholm. Hämtad från: <http://regionbiblioteket.se/publicerat/rum-for-barn-mojligheternas-bibliotek>

2020 Mars Express Barns och ungdomars bibliotek – en framtidsspaning
Hämtade från: <http://www.barnensbibliotek.se/Portals/1/skane/SedanKommerEnBok.pdf>
och hämtad från: <http://www.2020marsexpress.se/dokument/1/projektbeskrivning.doc>

Petersson, Stefan. (2007). *Vårt bibliotek – rapport från arbetet med det framtida barn och ungdomsavdelningen på Kungsbacka bibliotek*. Svensk biblioteksförning.

Rädda barnen. (1989). *FNs konvention om barns rättigheter*, Stockholm.
<http://www.raddabarnen.se/barnkonventionen/>

Svensk Biblioteksförnings rekommendationer för folkbibliotekens barn- och ungdomsverksamhet (2003). *På barns och ungdomars villkor*: Stockholm: Svensk biblioteksförning.
hämtad från: <http://www.biblioteksforeningen.org/wp-content/uploads/2011/05/Barnrek.pdf>

Studiebesök:

Tio Tretton, Kulturhuset i Stockholm, den 2 februari 2013.

Backateatern i Göteborg. Föreställningen: *Run for your life*. Scenograf: Ulla Kassius, 2013.

Bilder

Bild 1. På sida 27: ”TREE HOUSE”, Bubble tree, Frankrike
© 2010-2012 Pierre Stéphane Dumas, www.bubbletree.fr

Hämtad från: <http://www.byggahus.se/bloggar/marlen+eskilsson/2453-bygga-tradkoja-eller-bo-i-bubbla.html>

Original site:

<http://www.bubbletree.fr/bbtree/racine/default.asp?id=1107>

Bild 2. På sida 27: “YELLOW TREEHOUSE” – © 2007 Pacific Environments Architects.

Hämtad från <http://utvalt.blogspot.se/2008/11/seris-trdkoja.html>

Original site:

http://www.pacificenvironments.co.nz/newsarticles/index_dynamic/containerNameToReplace=Middle/focusModuleID=3698/overrideSkinName=newsArticle-full.tpl

(Bilder där ingen annan bildkälla anges är det jag som är fotograf).

Bilaga 1.

Projektbeskrivning 12 Februari 2013

Rumsgestaltning för barn 9-12 år på Stadsbiblioteket i Halmstad

Bakgrund

Rumsgestaltning är det jag brinner för och som jag genomgående har inriktat mig på under åren på HDK. Jag är intresserad av hur man med färg, form och ljus förändrar den spatiala rumsupplevelsen, oavsett om det handlar om inredning eller scenografi till film eller teater. Lekfullhet har alltid lockat mig, därför är det extra intressant att fokusera på barn och unga som målgrupp.

De flesta offentliga platser är anpassade för vuxna genom sin utformning av höjd, skala, estetik och funktionalitet. En avdelning för barn på ett bibliotek bör designas utifrån barnens perspektiv och med hänsyn till deras särskilda behov.

Stadsbiblioteket i Halmstad som har i önskemål att jag ska undersöka hur deras barnavdelning kan gestaltas och utformas på ett bättre sätt för att stimulera barns läsutveckling och främja den totala besöksupplevelsen.

Mål

Målet att fördjupa mig inom rumsgestaltning för de lite äldre barnen som själva kan ta sig till biblioteket i Halmstad, 9-12 åringarna. Jag kommer att undersöka metoder och verktyg för att ta reda på målgruppens behov och utifrån detta ta fram ett rums- koncept som lever upp till dessa. Målet för barnavdelningen är att barnen ska kunna trivas, läsa och umgås tillsammans. Ett mer personligt mål är att få ta mig an ett problem med en extern part och få arbeta tillsammans mot samma gemensamma mål.

Syfte

Personliga syften: Jag vill lära mig om hur man planerar och genomför workshops för barn i åldern 9-12 år, för att kunna använda det som en naturlig del i min designprocess i framtiden. Arbeta med rumsgestaltning och undersöka hur jag bäst visualiserar och kommunicerar mina idéer så att målgruppen (bibliotekets personal och barnen) förstår.

Projektets syfte: Utifrån barnens förslag och idéer ta fram ett koncept för rumsgestaltning som inspirerar till lekfullhet och läslust. Ett förverkligande av konceptet skulle i förlängningen skapa en ny mötesplats för barn och ungdomar att besöka på fritiden, en plats i staden som är barnens egen. Vilket även skulle förstärka bibliotekets identitet i staden.

Frågeställningar

Process: Genom vilka metoder kan jag ta reda på målgruppens behov?

- Hur kan jag involvera barnen i diskussioner om rum? Vilka verktyg behövs?

Målgrupp: Vilka behov av aktiviteter och upplevelser har målgruppen?

- Kan man nå en bredare målgrupp genom att använda sig av olika lager av information? (“Något för alla”).

- Hur vill barnen använda rummet och hur kan jag få dem att gå dit självmant?

Biblioteket: Hur lockar man till läsning genom rumsgestaltning?

- Hur kan det bli en plats för lärande och aktivitet?

Avgränsningar- resultatets detaljnivå

Efter den inledande undersökningsfasen, kommer jag ta fram ett rumskoncept med fokus på de äldre barnen som kan besöka biblioteket på eget initiativ. Ett eventuellt förverkligande och bygge av konceptet ligger utanför denna kursperioden. Däremot kommer jag att göra mock-ups som kan styrka förslaget och kommunicera idéerna.

Jag kommer att träffa en liten grupp barn ett antal gånger, som besöker Halmstads Stadsbibliotek en gång i veckan för en skriv och en läs klubb. Jag kommer att observera målgruppen, ställa frågor och prova metoder för att ta reda på behov och önskemål hos barn i 9-12 års åldern. Utöver detta komma jag även att fördjupa mig i forskning av metoder för workshops med barn i den så kallade “läs-slukar åldern”.

Dokumentation och utställning

Jag kommer att visualisera resultatet av konceptet på den nya rumsgestaltningen i en utställning på Högskolan för Design och Konsthantverk i Göteborg och hålla muntliga redovisningar om arbetet. Samt en skriftlig rapport som dokumenterar genomförande, resultat och reflektioner från hela arbetsprocessen.

Externa kontakter- Varför Stadsbiblioteket i Halmstad?

Stadsbiblioteket i Halmstad är ritat av danska MAA Schmidt, Hammer & Lassen från Århus och invigdes 2006. Byggnaden smälter väl in i den vackra miljön med gigantiska fönster som suddar ut gränserna mellan inne och ute. En del av huset är byggt på pålar i ån Nissan som flyter genom staden. Planlösningen har en spännande form som skapar stora öppna ytor utan några tydliga avgränsningar mellan de olika avdelningarna.

Foto: Ing-Marie Abrahamsson

Avdelningen för barn och ungdomars böcker, musik, film, spel och tidskrifter ligger idag på bottenplanet utan avskiljning mellan de mindre och äldre barnen. Biblioteket har ett brett utbud av program för alla åldrar som sagostunder, författarbesök, internetkurser, information, debatter och många musikprogram. Man satsar verkligen på barn och ungdomsverksamhet och då tycker jag det är lika viktigt att man anpassar rummet efter målgruppen.

Personligen känns det väldigt viktigt att i sista projektet på utbildningen få samarbeta med en extern kontakt för att få feedback utifrån och få praktisera mina kunskaper inför det kommande yrkeslivet som barn kultur designer.

Förutsättningar från biblioteket att ta hänsyn till:

- Stadsbibliotekets barnavdelning vänder sig till åldrarna 0-15 år.
- Ev. förändringar måste passa in i huset som helhet med den öppna planlösning och det formspråk som är..
- Det är en offentlig miljö som är utsatt för slitage, ha underhåll och skötsel i åtanke.

Timeplan

Course period week 4 - week 23

w. 1- 3 *Preparation course, formulating idea, project description and timeplan*

w. 4 **Mon 21 Jan, start up, meeting with the Halmstads library**

w. 5 *Research and finishing the project description*

w. 6 *Research and inspiration*

w. 7 *Research and inspiration*

w. 8 *Focus on reading about methods for workshops with children*

w. 9 *Planning workshop for children*

w.10 *Workshop nr.1? (Prepare mid term seminar)*

w.11 **Mid project seminars and critic of work in progress**

w.12 *design concept*

w.13 *design concept*

w.14 *design concept*

w.15 *Prepare Final presentation*

w.16 *Prepare Final presentation*

w.17 **Final Review Project result seminars**

w.18 **seminars**

w.19 *Introduction to reflection 6 May*

w.20 *Reflection seminars*

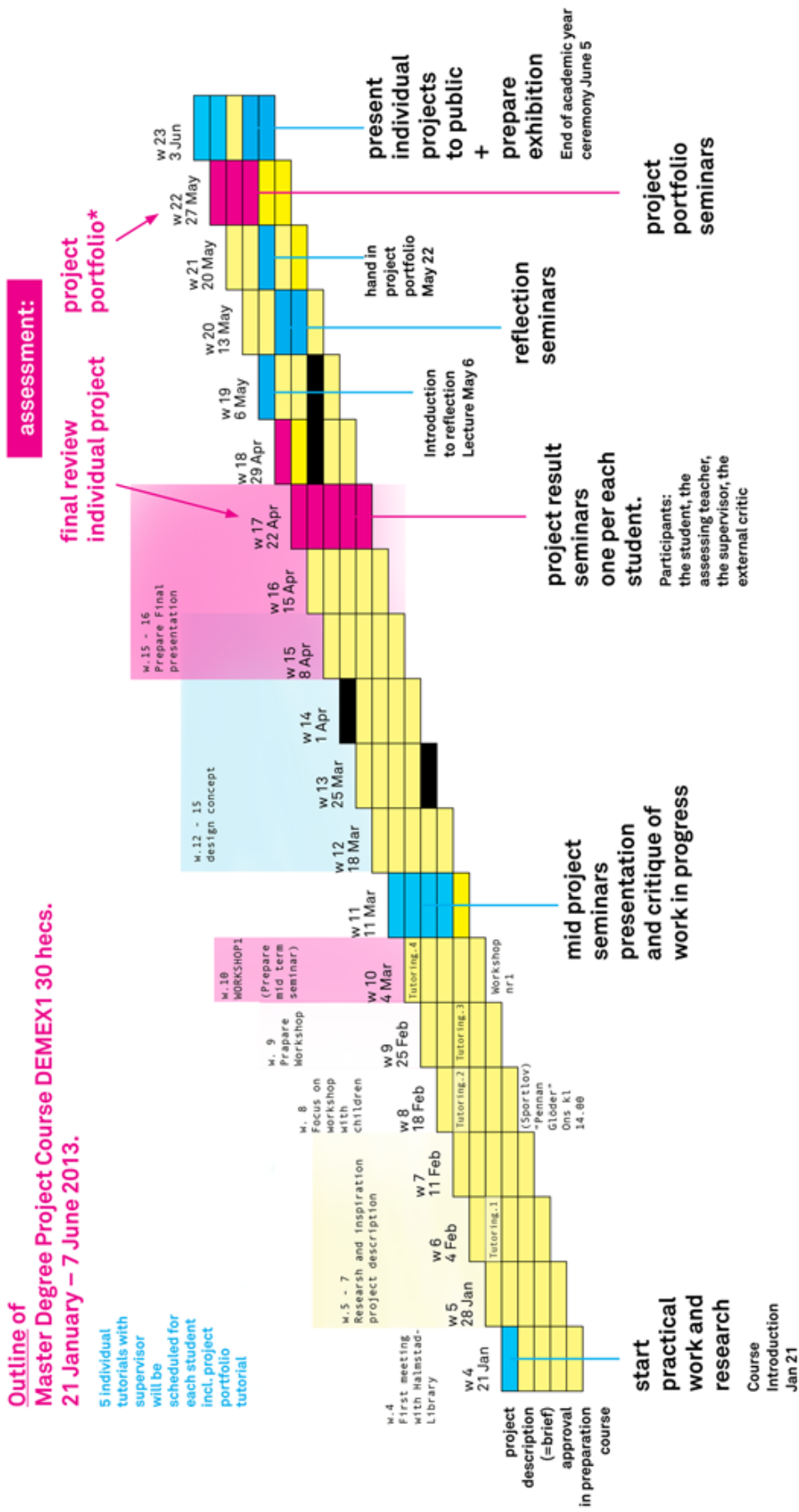
w.21 **Hand in Project Portfolio 22 May**

w.22 **Project Portfolio seminars**

w.23 **Present individual projects to public + prepare exhibition**

Outline of Master Degree Project Course DEMEX1 30 hecs. 21 January – 7 June 2013.

5 individual tutorials with supervisor will be scheduled for each student incl. project portfolio tutorial

* the project portfolio (in digital format) will be a collection of documents produced during the whole project period together with reflections on the result and the process.

Bilaga 2.

Överenskommelse för samarbete mellan Amanda Erixån HDK/Child Cutlure Design och Halmstads bibliotek

Amanda ska göra sitt examensarbete under vårterminen 2013 utifrån grundfrågeställningarna:

- Vad har barn och unga för särskilda behov och krav när det kommer till rumsgestaltning?
- Vad skiljer sig i processen & resultatet när man designar för barn, från att designa till vuxna?
- Barn som referensgrupp i designprocessen? Vilka metoder fungerar?

Halmstad stadsbibliotek ska göra om barn och ungdomsavdelningen under 2013. För detta behövs en förstudie där vi behöver ta reda på vad barn och ungdomar har för behov och hur ett bibliotek som är på deras villkor ser ut.

Amandas examensarbete kan bli vår förstudie. Utifrån resultaten i förstudien vill vi också ha konkreta förslag på hur den fysiska miljön på barn och ungdomsavdelningen skulle kunna se ut. Vi stödjer Amanda under arbetets gång genom att knyta kontakter med grupper av barn och ungdomar. Vi är delaktiga i processen – vilka och hur mycket? Vi fungerar som diskussionspartner och bekostar ev utlägg, till exempel resekostnader (Gbg-Halmstad-Gbg).

Förutsättningar att ta hänsyn till:

Stadsbibliotekets barnavdelning vänder sig till åldrarna 0-15 år.

Ev. förändringar måste passa i huset som helhet med den öppna planlösning och det formspråk som är. Offentlig miljö som är utsatt för stort slitage. Ev underhåll?

Vi önskar en grundidé som kan utvecklas olika beroende på vilka ekonomiska villkor vi har.

En rumslig lösning där de olika funktionerna struktureras och får plats.

Biblioteket kommer alltid att ange Amandas namn i samband med att vi visar resultatet och förstudien. När vi ev. förverkligar Amandas förslag så tar vi kontakt med henne för att diskutera hur vi kommer att gå tillväga. Biblioteket har rätt att använda delar av Amandas förslag/idé och kan även låta någon annan uppdragstagare förverkliga den (under förutsättning att detta diskuterats med Amanda).

Amanda och biblioteket ansvarar för att överenskommelser ska kunna ske i samförstånd. För att uppnå detta hålls en kontinuerlig kommunikation och avstämning under processens gång.

//Lena R 2013-02-11

Kontaktperson:

Enhetschef Lena Roosberg
035-183749, 072-2211970
lena.roosberg@halmstad.se
www.halmstad.se/bibliotek

Barnens Bibliotek

Bilaga 3.

På barns och ungdomars villkor, Svensk Biblioteksförnings rekommendationer för folkbibliotekens barn- och ungdomsverksamhet (2003).

Vid alla åtgärder som rör barn, vare sig de vidtas av offentliga eller privata sociala välfärdsinstitutioner, domstolar, administrativa myndigheter eller lagstiftande organ, skall barnets bästa komma i främsta rummet. (FN:s konvention, artikel 3, om barnets rättigheter antagen av FN:s generalförsamling den 20 november 1989).

Alla barn och ungdomar har rätt till bibliotek. Bibliotekens insatser för barn och ungdomar utgår från FN:s konvention om barnets rättigheter och syftar till att i alla tillämpbara delar uppfylla barnkonventionen. Barnens bästa ska alltid komma i främsta rummet. Det innebär att:

- Barnperspektivet ska vara utgångspunkten för biblioteket. Barns och ungdomars egna behov ska vara vägledande för verksamheten. De ska kunna påverka denna och de ska erbjudas möjligheter att uttrycka sig i biblioteket.
- Biblioteket ska bidra till att stärka barns och ungdomars personlighetsutveckling, liksom deras utveckling till aktiva, demokratiska samhällsmedborgare.
- Biblioteket ska vara en fristad och mötesplats för barn och ungdomar, där de möts med respekt av engagerade och kunniga vuxna. ”Biblioteket ska vara ett roligt ställe där det händer saker.”
- I biblioteket ska finnas ett rikt, varierat och aktuellt utbud av medier som speglar världen ur ett barn- och ungdomsperspektiv. Anpassade medier ska erbjudas barn och ungdomar som behöver det.
- Bibliotekets verksamhet, lokaler och information ska vara tillgängliga för barn och ungdomar med funktionshinder.
- Barn och ungdomar ska ges vana att använda bibliotek och redskap för att orientera sig i en svåröverskådlig och gränsöverskridande medievärld.
- Biblioteket ska erbjuda komplement och alternativ till utbudet i lokalsamhället.
- Biblioteket ska vara en del av samhällets nätverk för barn och ungdomar när det gäller språkutveckling, kulturarv, kulturupplevelser och eget skapande.
- Biblioteket ska tillsammans med föräldrar, barnhälsovård, förskola och skola lägga grunden till det livslånga lärandet och hjälpa barn och ungdomar att skapa sammanhang i tillvaron.
- Biblioteket ska stimulera till nyfikenhet och läslust. För muntligt berättande, upplevelseläsning och för barns och ungdomars eget kunskapssökande ska biblioteket vara ledande. Biblioteket ska vara aktivt och uppsökande.
- Barns och ungdomars användande av biblioteket ska inte begränsas av ekonomiska hinder.
- Biblioteket ska vara en angelägenhet för alla barn och ungdomar.

Deklarationen om barnets rättigheter antogs av FN 20 november 1989. Sverige anslöt sig till den 1990. Många kommuner har sedan dess fattat beslut som innebär att nämnder och förvaltningar på olika sätt ska arbeta i enlighet med barnkonventionen. Rekommendationerna för folkbibliotekens barn- och ungdomsverksamhet bygger på tillämpbara artiklar i konventionstexten. De kan användas som en utgångspunkt för ett tydligare barnperspektiv när man formulerar mål för verksamheten och i utformningen av det dagliga arbetet på biblioteken.

Egen zon

Rumsgestaltning för barn nio till tolv år
på Stadsbiblioteket i Halmstad

Amanda Erixån
HDK
Child Culture Design
amandaerixan@gmail.com
130611

Bakgrund

- Rumsgestaltning
- Lekfullhet
- Offentliga platser

Uppdrag och överenskommelse

Halmstad Stadsbibliotek planerar att göra om barn och ungdomsavdelningen under 2013. För detta behövs en förstudie där vi behöver ta reda på vad barn och ungdomar har för behov och hur ett bibliotek som är på deras villkor ser ut?

Amandas examensarbete kan bli vår förstudie, utifrån resultaten vill vi också ha konkreta förslag på hur den fysiska miljön på barn och ungdomsavdelningen skulle kunna se ut.

- Enhetschef för Barn & Familj Lena Roosberg, Halmstad, 2013.

Mål

- Rumsgestaltning
- Metoder
- Stimulera barns läsutveckling

- Designuppdrag från en extern part
- Fokus på funktioner och form som uppfyller målgruppens behov

Frågeställningar

Process:

- Genom vilka metoder kan jag ta reda på målgruppens behov?

Målgrupp:

- Vilka behov av aktiviteter och upplevelser har målgruppen?

Biblioteket:

- Hur lockar man till läsning genom rumsgestaltning?

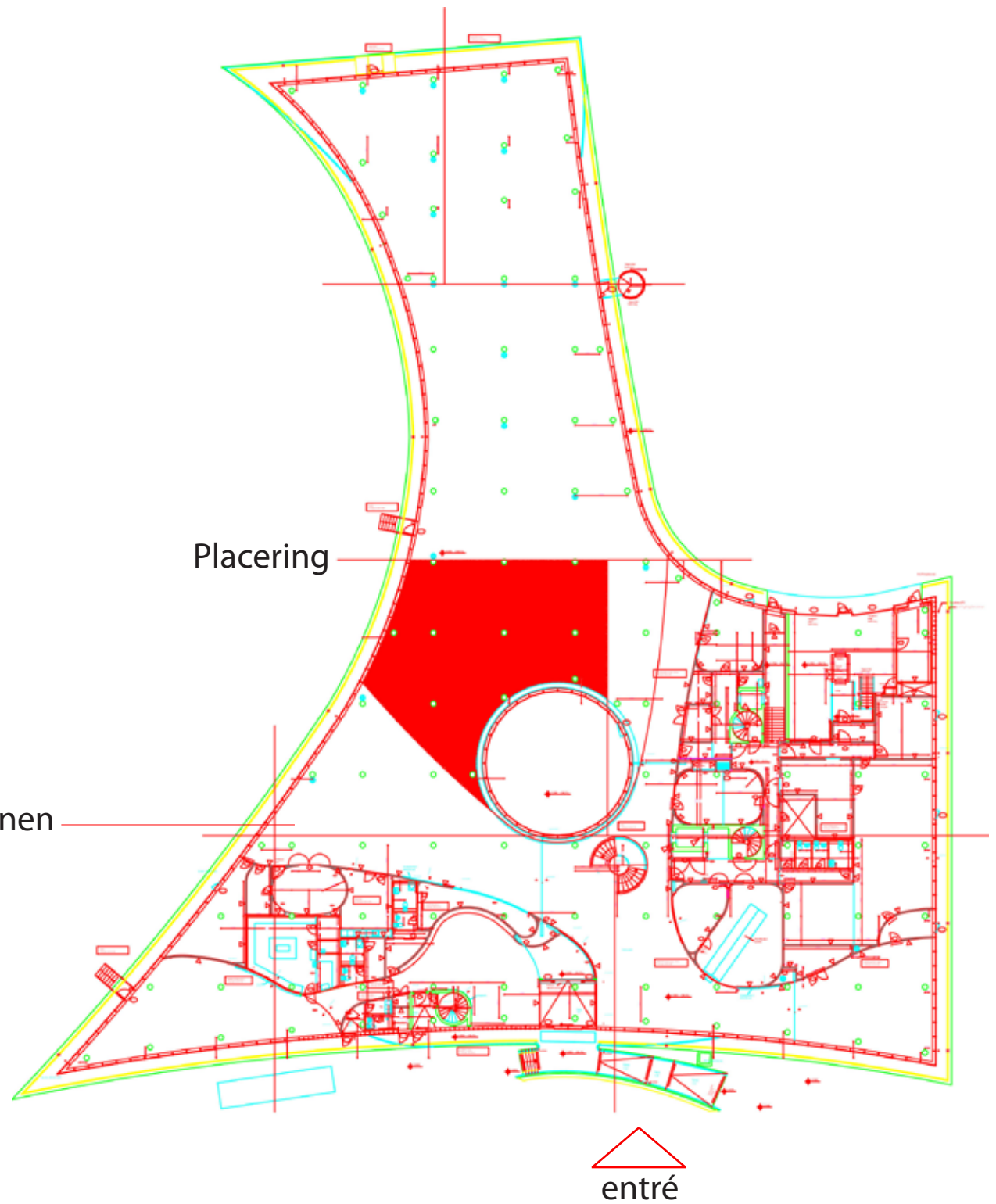

Fokus på *tweensen*

- Böcker för barn 0-15 år
- 15 - 25 "Unga vuxna"

Avdelningen för de yngsta barnen

Placering

entrée

9-12 åringar har ingen tydlig plats på biblioteket att vara på idag.

Biblioteket öppnade 22:e April 2006. Det är ritat av arkitekterna Mette Wienberg och Kim Holst Jensen från MAA Schmidt, Hammer & Lassen i Århus, Danmark. Det är en enorm byggnad på hela 8000 kvm, vars planritning smälter väl in i naturen och miljön runtomkring.

Huset har en takhöjd på 8 meter på den högsta punkten och runt om sträcker sig gigantiska panoramafönster som suddar ut gränsen mellan inne och ute.

- Ytan som jag hade att arbeta med.
- Byggnaden har en total area på 8000 kvm och en takhöjd på 8 m.
- Den rumsliga lösningen måste passa in i den öppna planlösningen.

Hur arbetar biblioteket för att göra barn och unga delaktiga i planering av verksamheten?

"På barn och ungdomars villkor"
Svensk biblioteksförnings rekommendationer (2003).

- *Barnperspektivet ska vara utgångspunkten och de ska erbjudas möjligheter att uttrycka sig.*
- *Biblioteket ska vara en del av samhällets nätverk för barn och ungdomar när det gäller bland annat språkutveckling och kulturupplevelser.*
- *Biblioteket i uppgift att stimulera till nyfikenhet och läslust samt att vara aktivt och uppsökande.*
- *Biblioteket ska vara en angelägenhet för alla och ej begränsas av ekonomiska hinder.*

Lever biblioteket upp till detta idag?

Lena Lundgren Halmstad 130207

Barnperspektivet – vems perspektiv är det, egentligen?

Barnperspektivet:

Vuxnas tolkningar av barns behov
och önskningar

Barns perspektiv:

Barns egna uttryckta åsikter och
önskemål

Vad fungerar inte idag?

- 9-12 åringar har ingen egen zon
- ingen tydlig avgränsning
- De vill inte vara i närheten av de mindre barnen och de mindre barnen tycker att de stora kan vara skrämmande
- Det är inte tyst och lugnt och det finns ingen plats för dem att vara ifred på
- Det är trångt och många som passerar

Kan barnbiblioteken verkligen möta dagens *tweens*?

*Åldersgruppen hamnar ofta i ett vakuum mellan barnbiblioteket och vuxenbiblioteket.
Barnbiblioteken är inte uppdaterade för att möta tweensens behov.*

- Sven Nilsson, tidigare chef för Malmö stadsbibliotek,
i artikeln: *Barn, Tweens och bibliotek*, (2005)

Studiebesök på Tio tretton Kulturhuset i Stockholm

- En avdelning utformad och endast tillgänglig för tio till tolvåringar.
- En plats mitt i huvudstadens centrum bara för dem, dit ingen annan har tillträde.

“Tio Tretton”
Kulturhuset i Stockholm

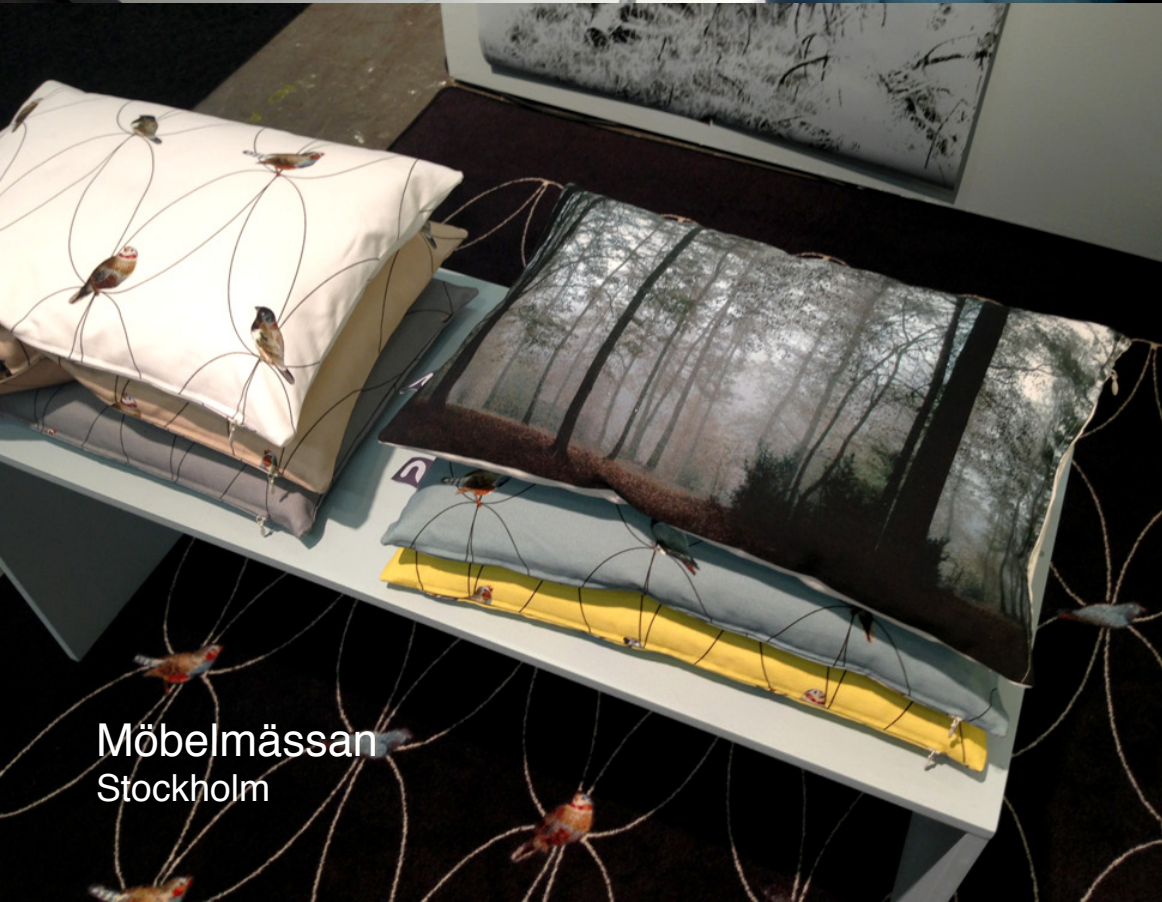

Det var inspirerande
att se hur de utformat
avdelningen efter
målgruppens behov.

Funktioner som höjdskillnader, utsiktsplatser, klättermöjligheter, myshörnor, pysselverkstad, musik- och filmrum, ett kök och en avdelning att klä ut sig och spela teater.

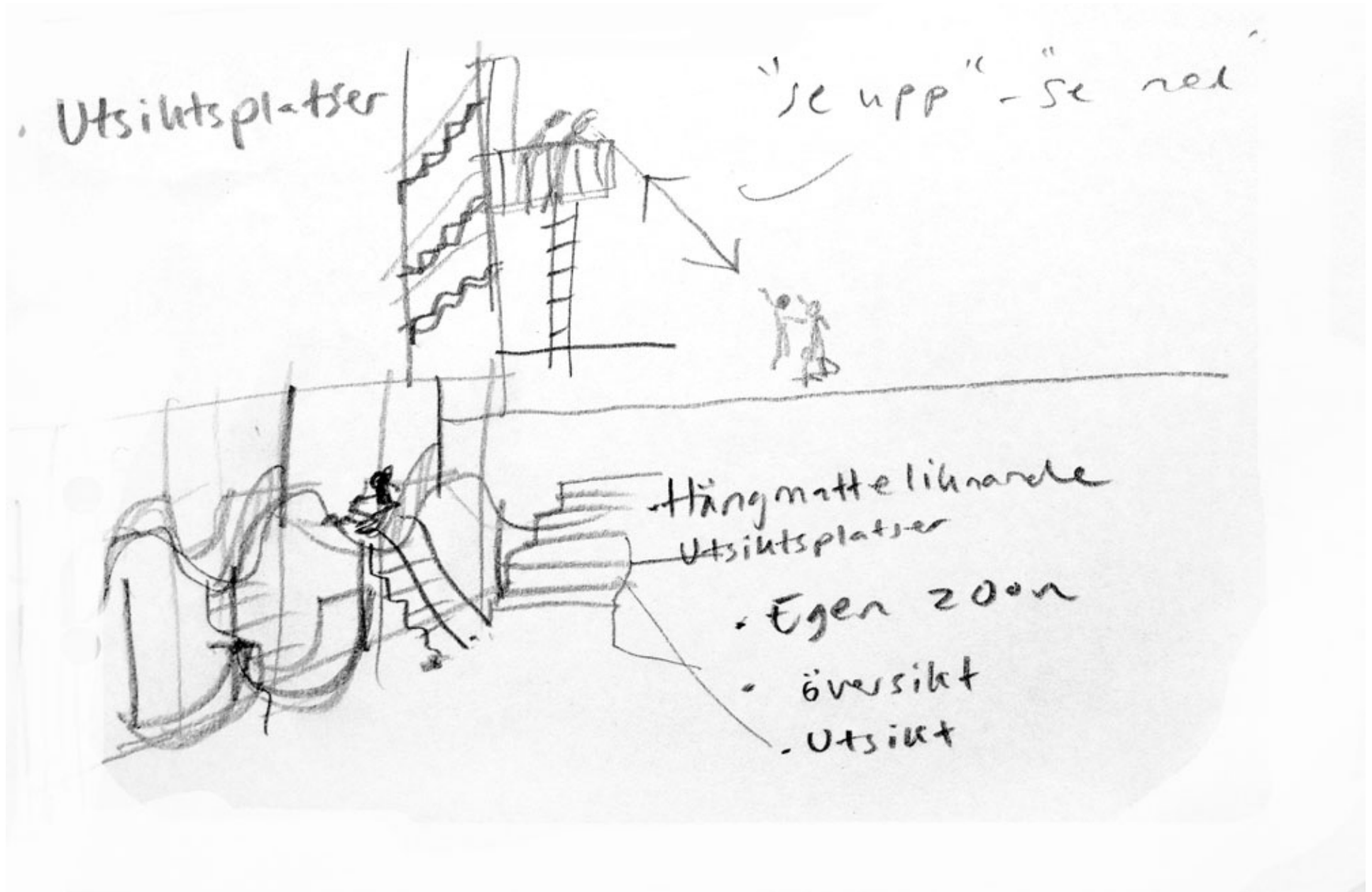

En idé jag hade var att föra in naturen i rumsgestaltningen. På möbelmässan i Stockholm höll jag utkik efter material och produkter som påminde om naturen som inspirerade.

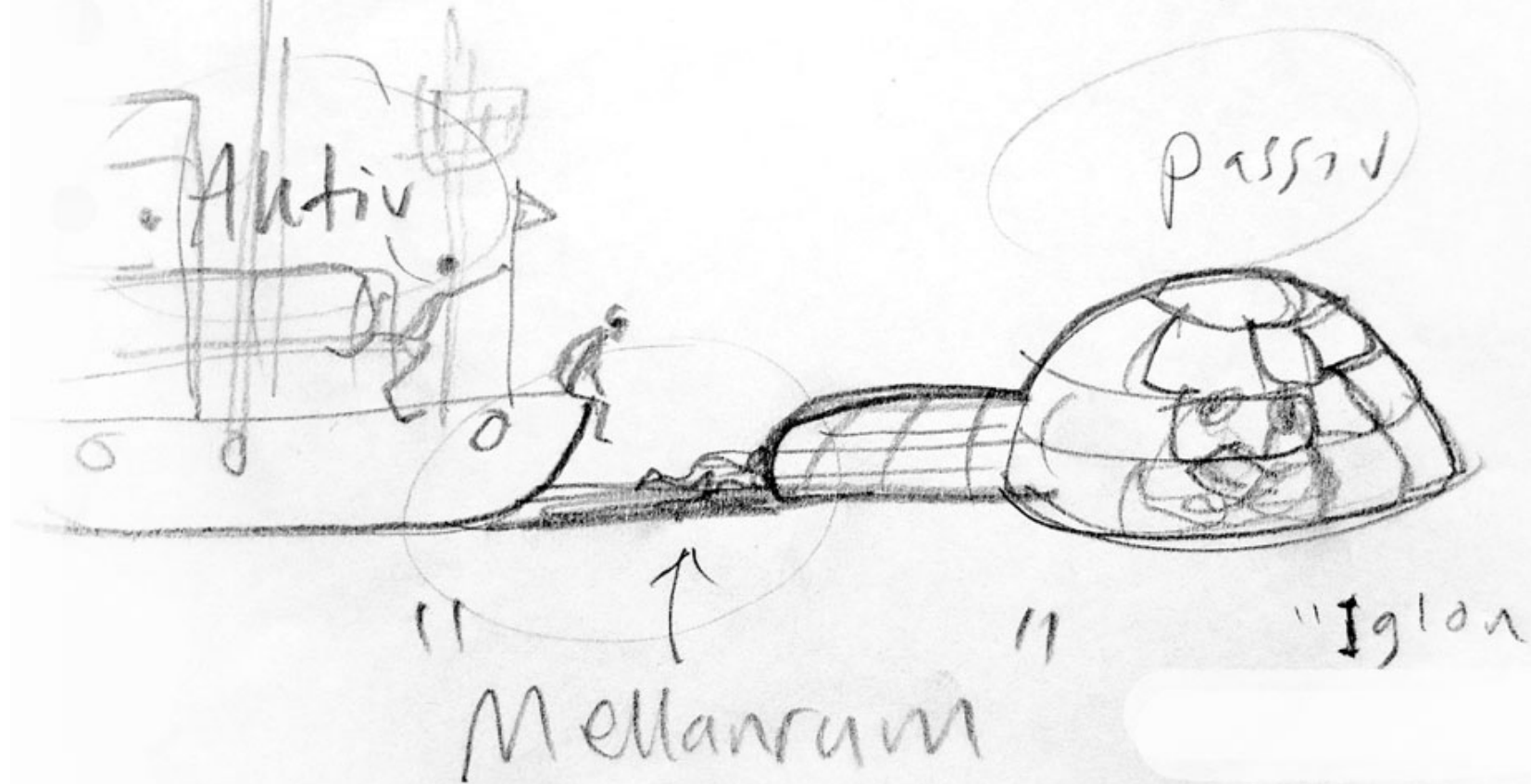
Möbelmässan
Stockholm

Hus och rum för små barn
Gunilla Lundahl
1995, Stockholm

- Barn former sina egna rum efter vad de har tänkt att göra där

Övergångar mellan aktiva & passiva rum

Ledord från undersökningsfasen

Gömställen
Mysiga platser
Utsikt
Översikt
Aktivitet
Rörelse
Passivitet
Stilla
Mellanrum
Lek
Spel
Fantasi

Lässtimulerande arbete
Mötesplats
Egen zon

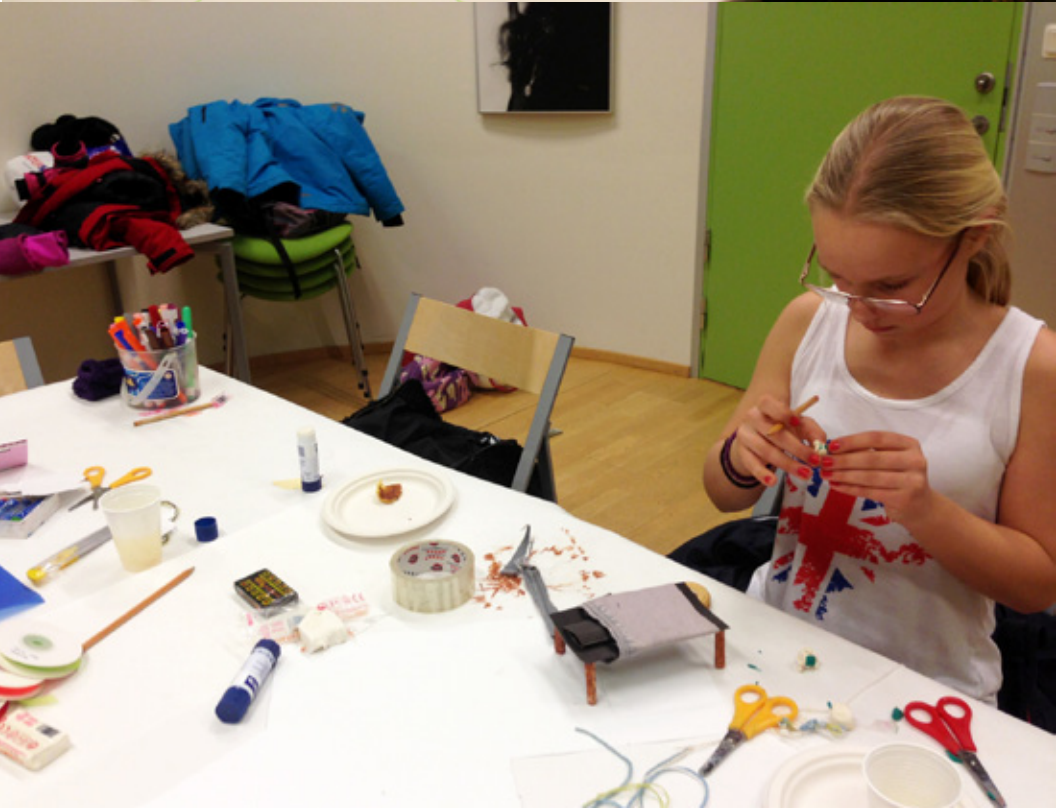
9 - 12 Åringar
"Mellanålder"
"Becommings"
"Lässlukaråldern"
Identitetsskapande

Workshop med "bokbullarna"

- *Vilken är din favoritplats?*
- *Varför?*
- *Hur ser den ut?*

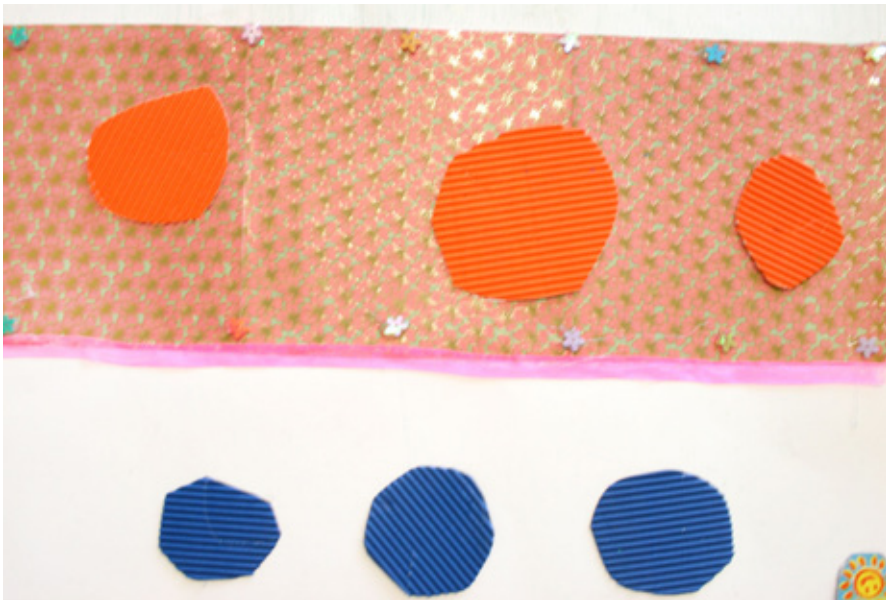

“Min säng, för att den är mjuk och varm,
en avslappnande plats som är bra för läsning”.

“Djurpark, elefanthage. Jag gillar vilda djur”.

“Blommiga väggar, moln och solar”.

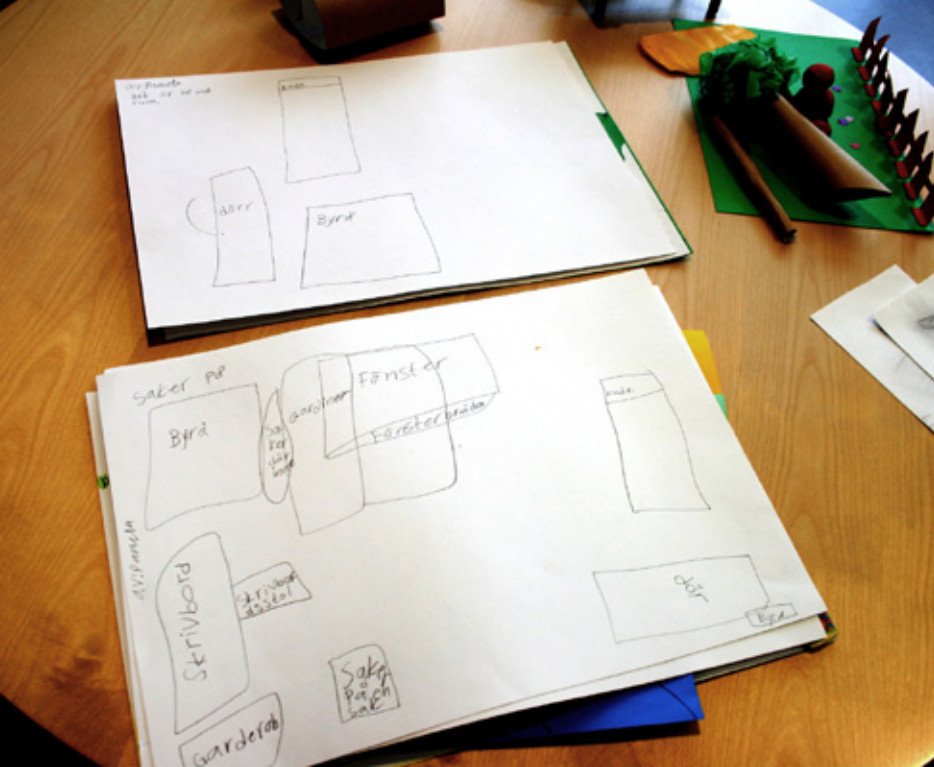
“Liseberg, där kan man åka karuseller”.

“Fantasirum med fantasiböcker”.

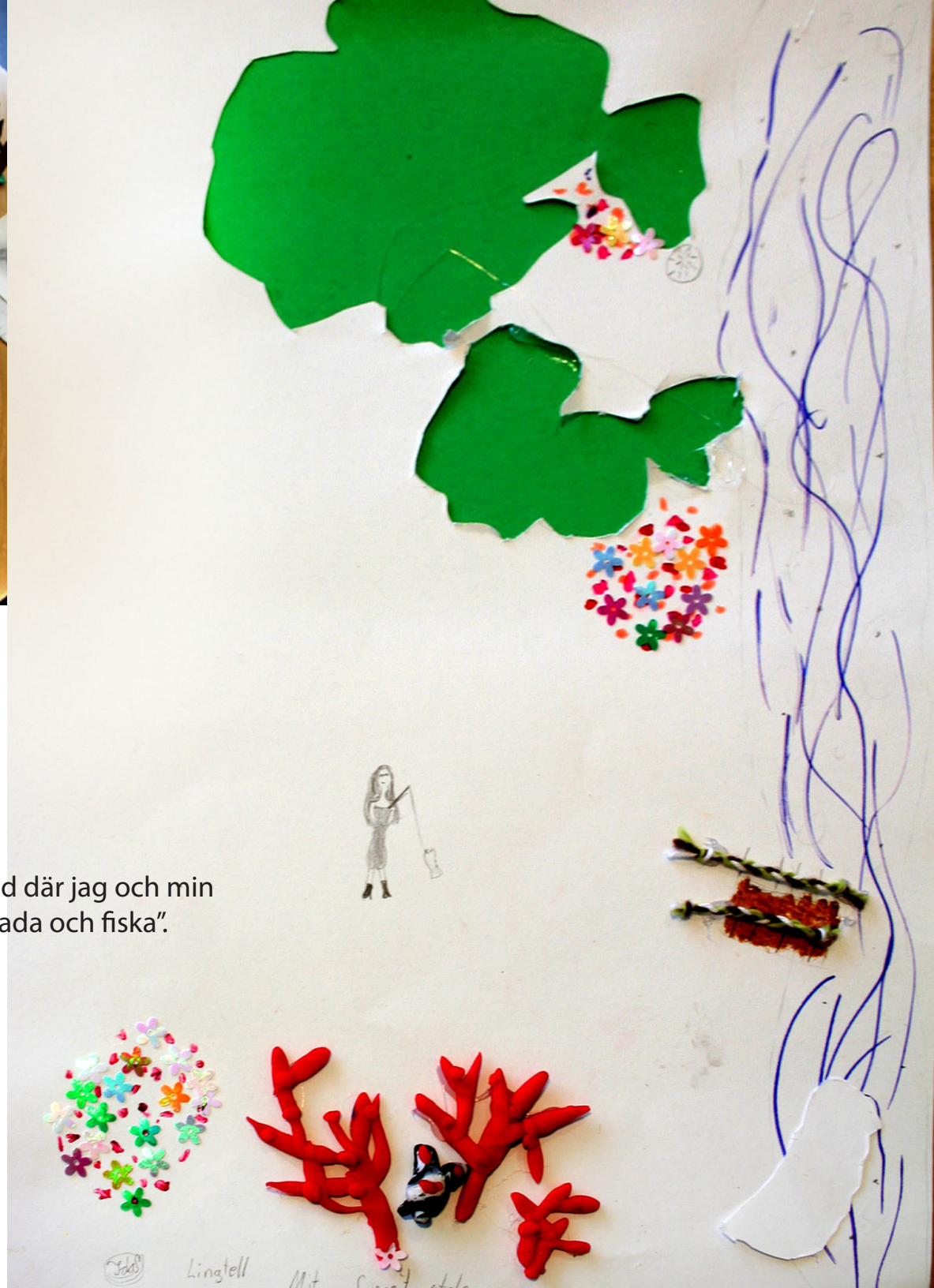

“Platser i naturen, träd, blommor, sol, vatten och båtar”.

“En speciell del av mitt rum med mysig
belysning som är bra för pyssel”.

“En speciell plats i Litauen, vid en flod där jag och min
kusin har byggt en koja och vi kan bada och fiska”.

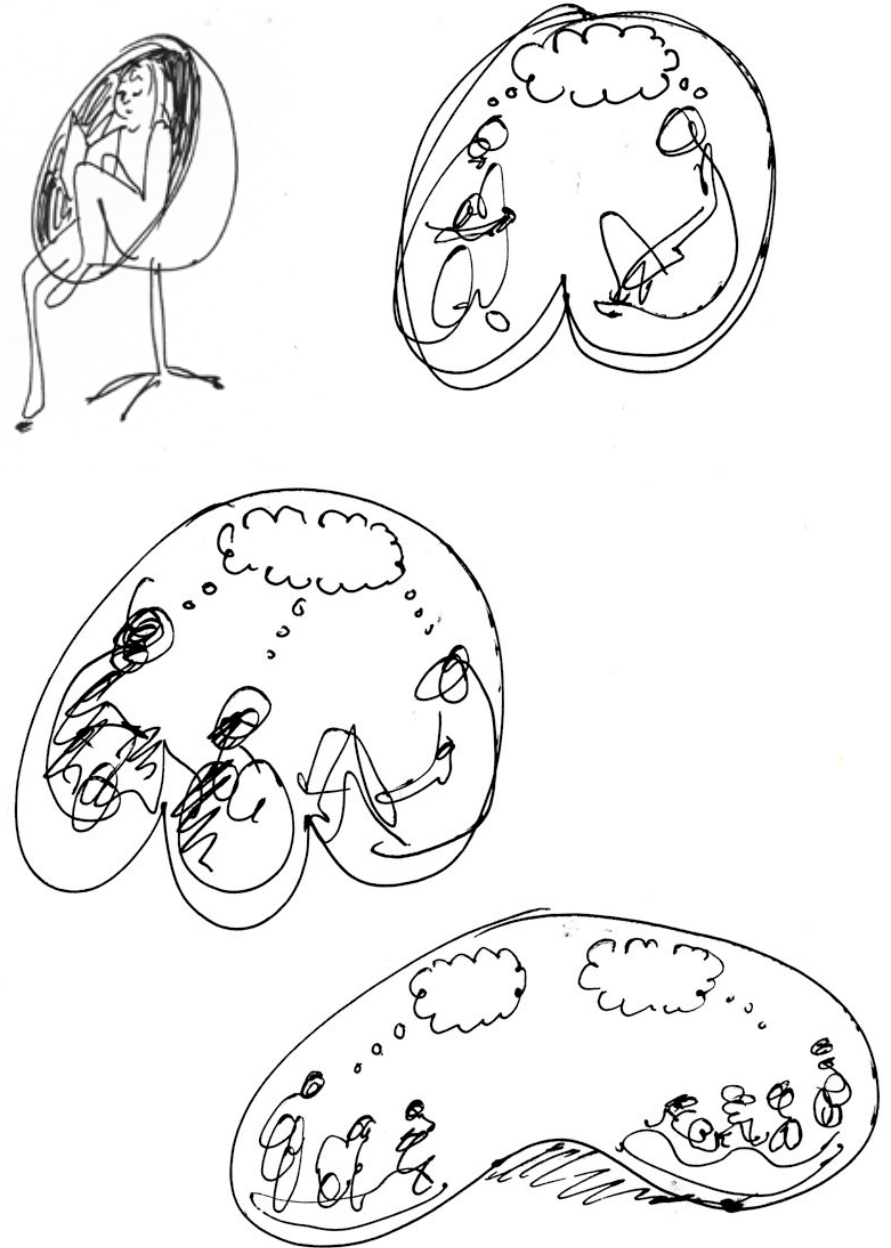

Resultat workshop

En egen zon

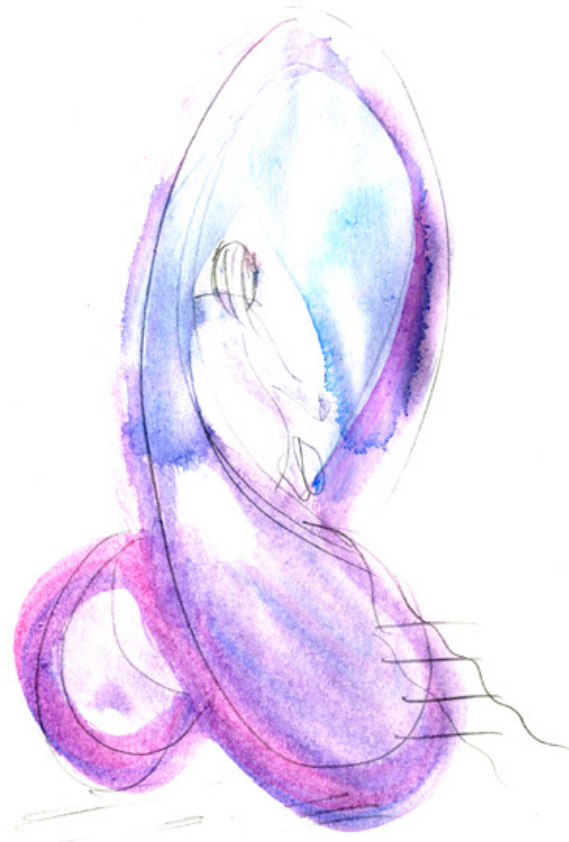
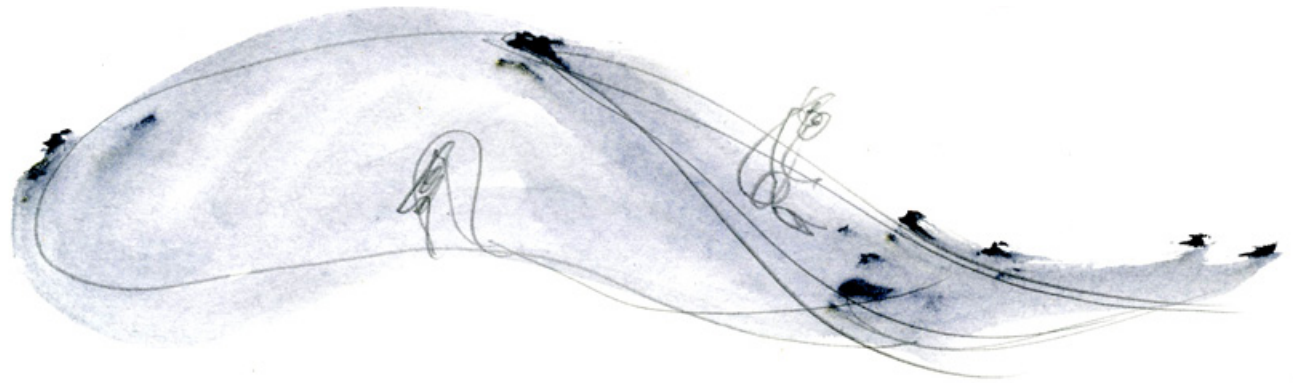
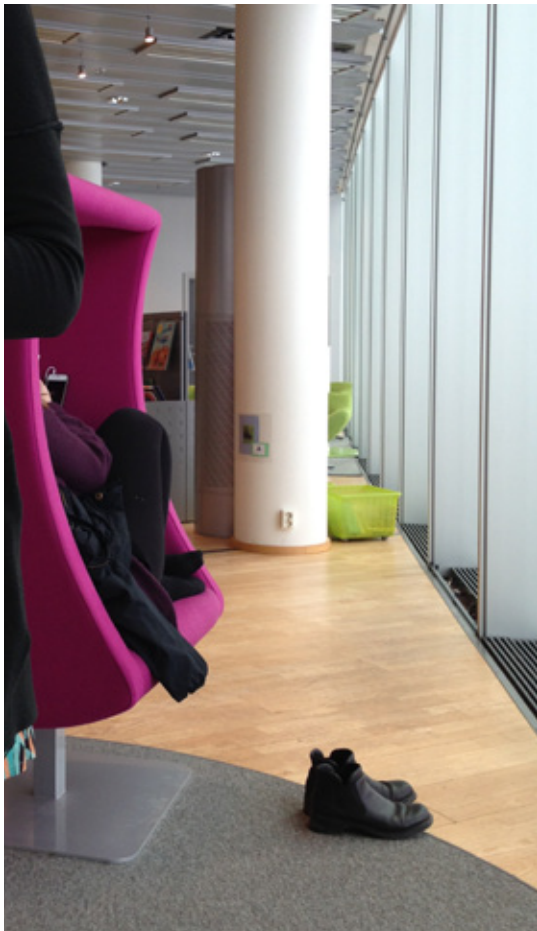
- Mitt rum: **egen zon, varmt och mysigt.**
- En speciell del av mitt rum: **mysiga platser med mysig belysning.**
- Min säng: **mjuk, varm, en avslappnande plats som är bra för läsning.**
- Fantasi rum med fantasiböcker: **upplevelser som triggas igång fantasilekar.**
- Träd: **möjlighet att klättra och bygga trädkojor.**
- Platser i naturen: **blommor, sol, vatten och båtar.**
- Liseberg: **höjd, fart och rörelse**

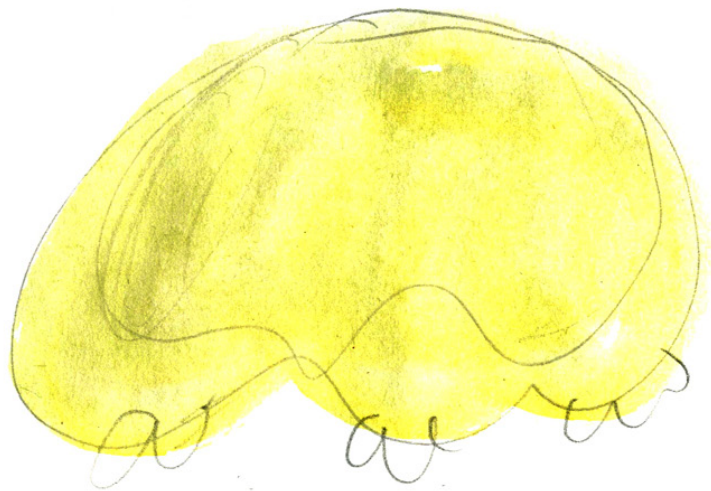
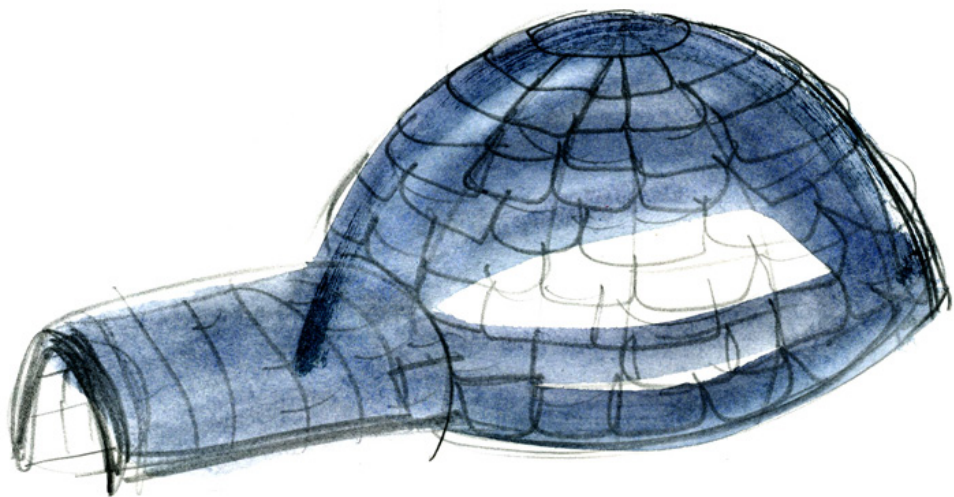
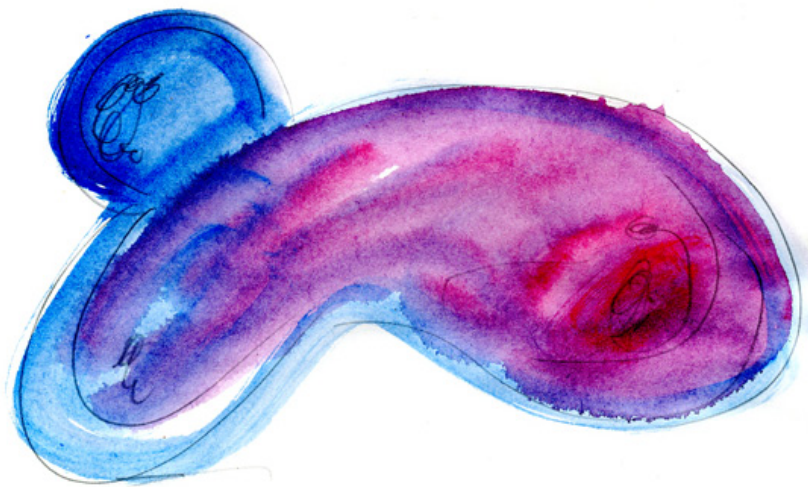
Rum för en, två, tre och flera..

Idé och skissarbete

Då biblioteket redan erbjuder sittplatser & enskilda krypin för en person, fokuserade jag på att skissa på rumsligheter där flera barn kunde få plats.

Funktioner från workshop och research:

Nivåer:

- Högt (utsikt, översikt)
- Lågt
- Mellanrum

Rumslighet:

- Kryp in (omslutande, mysigt)
- En egen zon, att få vara ifred
- Läsning (en tyst plats att läsa på)
- Öppet (show / scen)
- Rörelse (aktivitet)
- Stilla (passivitet)

Övrigt som målgruppen gillar:

- Naturen
- Teknik
- Media

Nivåer:

o Högt

(utsikt / översikt)

o Lågt

o Mitt i mellan

Rumslighet:

o Kryp in, Kojor, omslutande, mysigt

o Egen zon, varifred

o Öppet, "show", scen, (socialt) (utst)

o Rörelse (aktivitet)

o Stilla (tyst & lugnt)

Jag placerade "hög" närmast fönstret för fin utsikt, "tyst" nära vuxenavdelningen och försökte få plats med alla funktioner.

Nivåer:

o Hög (utsikt / övervakning)

o Lågt

o Mitt i mellan

Rumslighet:

o Kryp in, Kojor, omslutande, mysigt

o Egen zon, varitred

o Öppet, "show", scen, (socialt) (ut)

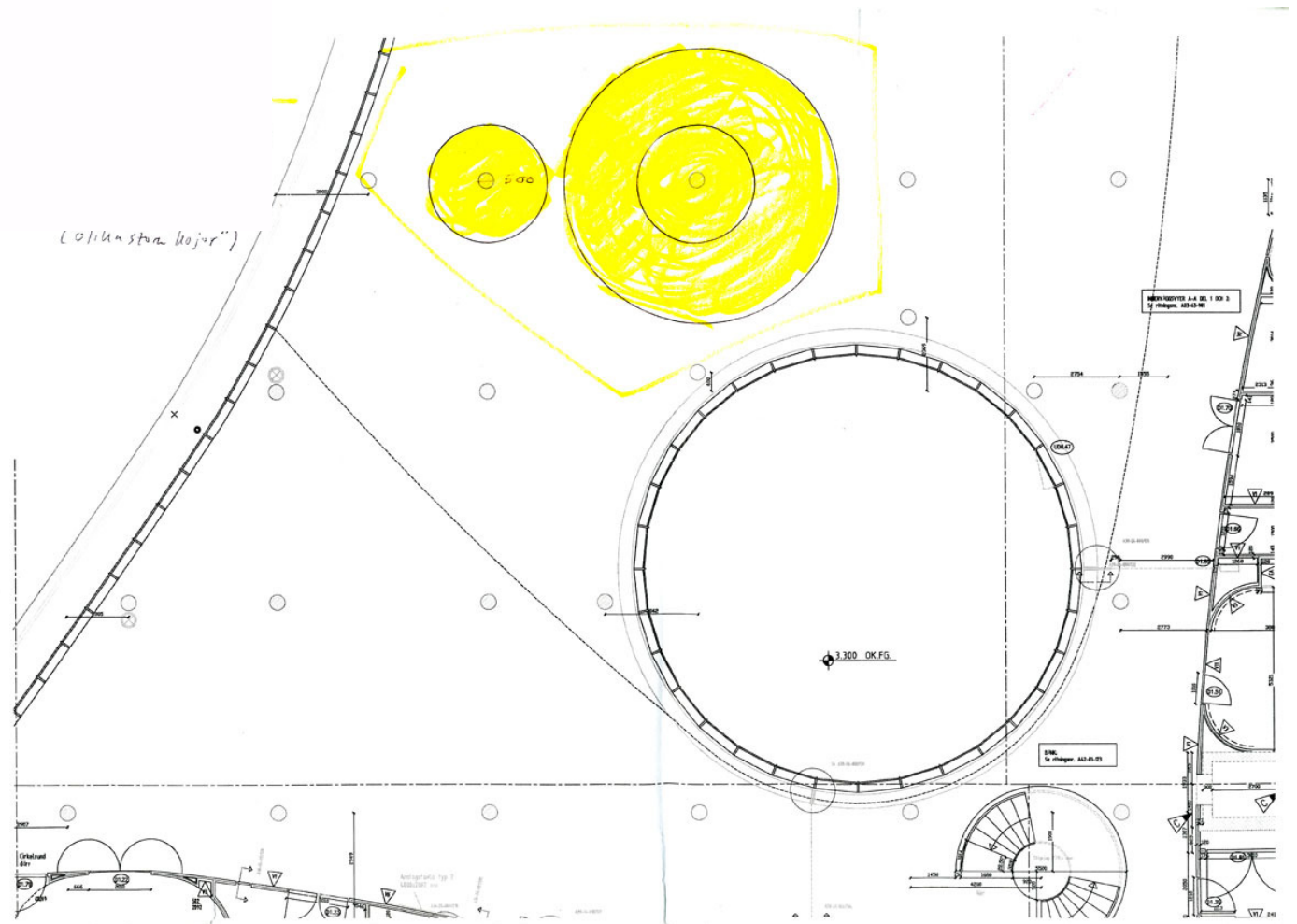
o Rörelse (Aktivitet)

o Stilla (tyst & lugnt)

Fokuserade på följande:

- En egen zon (avskild med en tydlig avgränsning)
- Kryp in (omslutande, lugnt och tyst)
- Olika stora rum, (med plats för en person, två, tre och flera).
- Höjdskillnader (Utsikt, överblick)

Inspiration

- Kojor och omslutande rum
- Trädkojor
- Använda pelarna?

Höjdskillnader i rummet aktiverar det tomma luftrummet ovanför bokhyllorna.

“Bokhullekoja”

- Skulle formen kunna kombineras med förvaring för böcker?

-Designen fylla flera funktioner?

Inspirerad av de runda bokhyllorna som idag står på biblioteket, skissade jag på runda kojor, kombinerad med en bokhylla.

Skissmodeller i skala 1:20.

Olika identiteter

- Två olika stora kojor med plats för olika antal barn
- Höjdskillnader
- Två olika identiteter

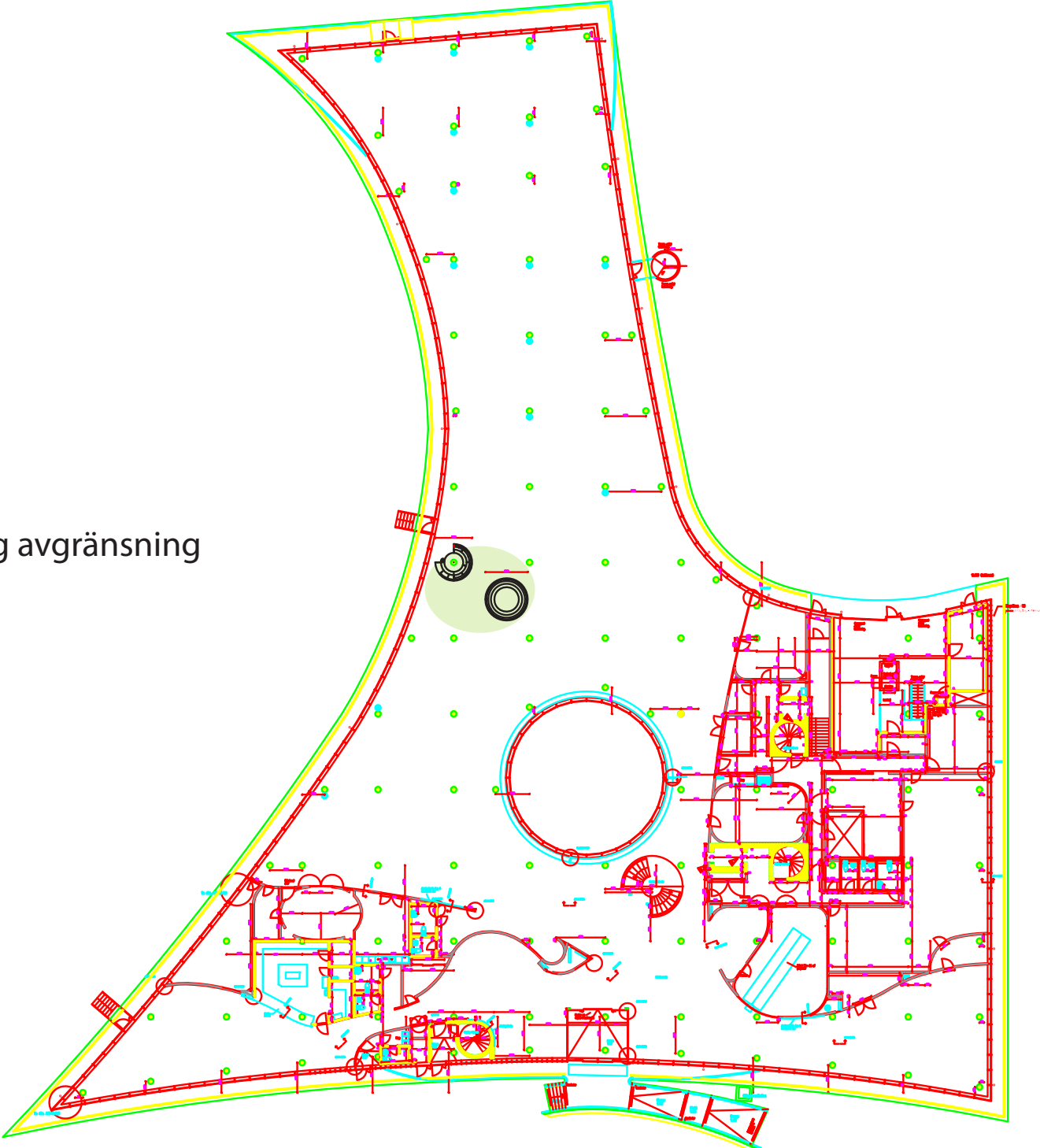
Den mindre kovan är monterad en meter upp på en pelare, nära fönstren för att vara en ljus, öppen plats med bra utsikt.

Den större kovan är tänkt att fyllas med böcker och vara en mer omslutande, mörkare och mysigare plats att krypa in i och läsa.

Tydlig avgränsning

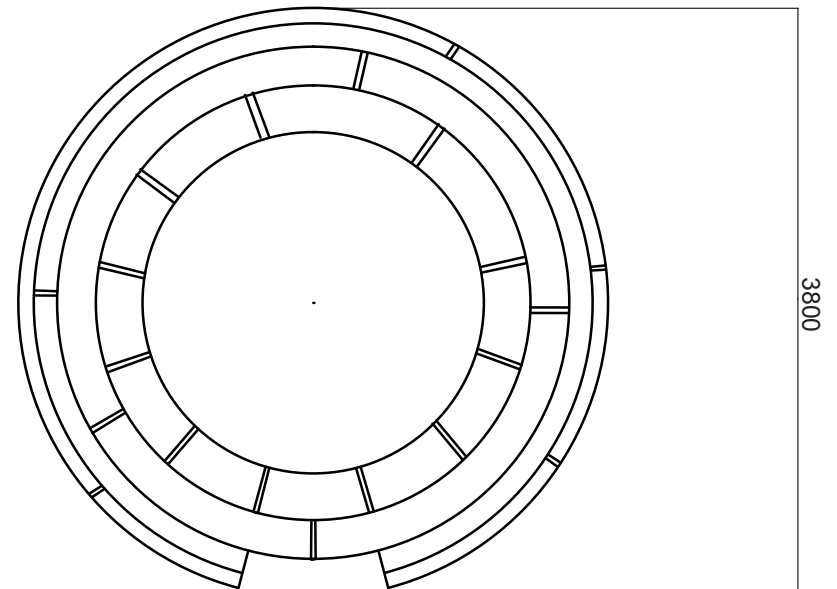
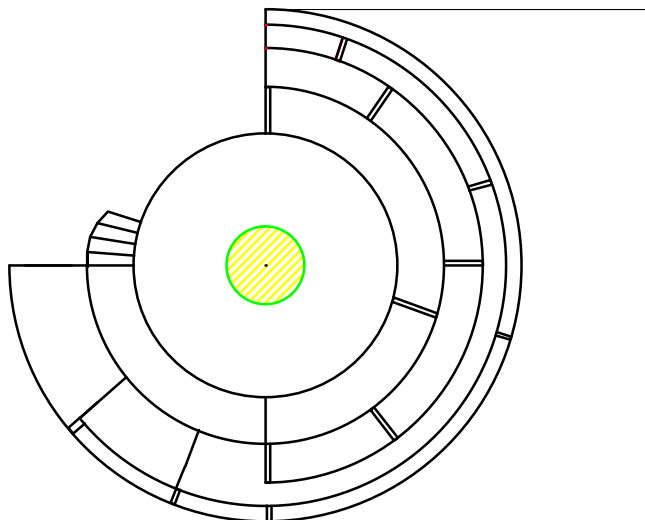
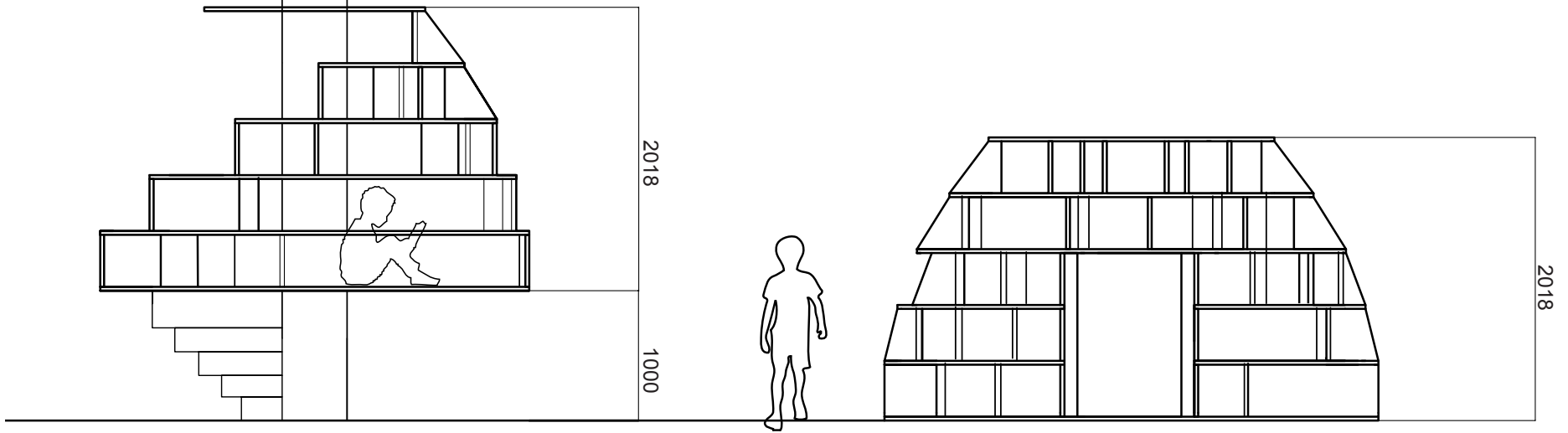

Relationen till det i övriga rummet

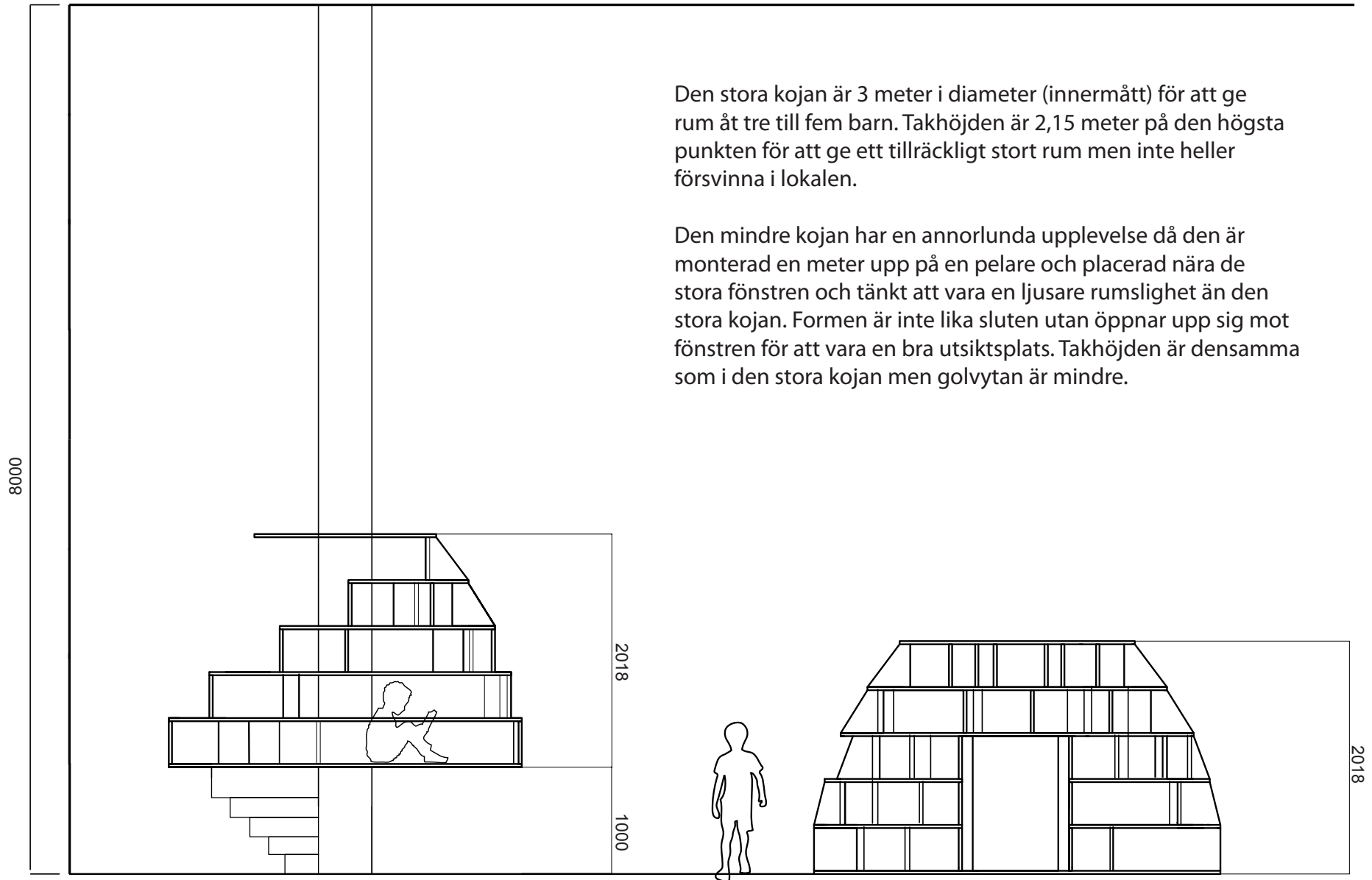
- Byggde upp en stor del av rummet i skala 1:20.
- Synas på håll och inte heller försvinna i det gigantiska rummet.

- Hur hög skulle takhöjden vara? Hur beter man sig därinne?

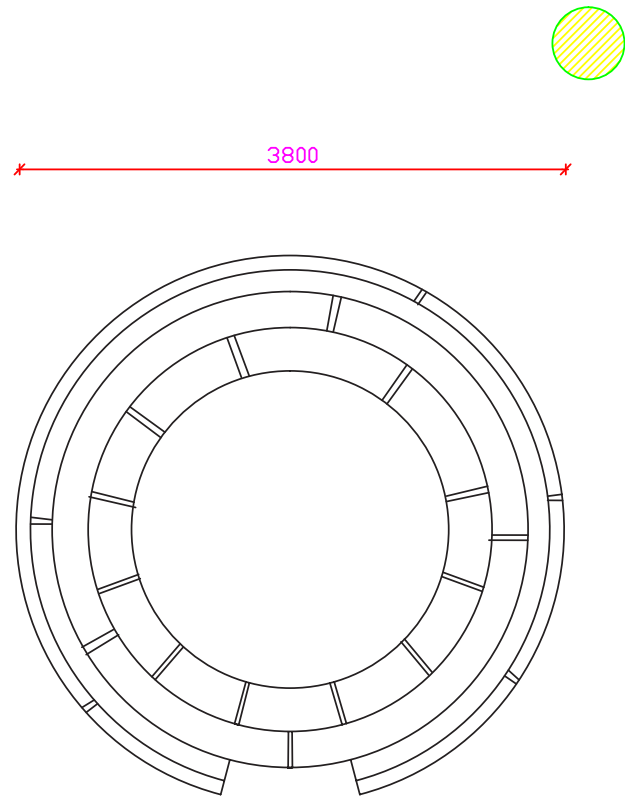
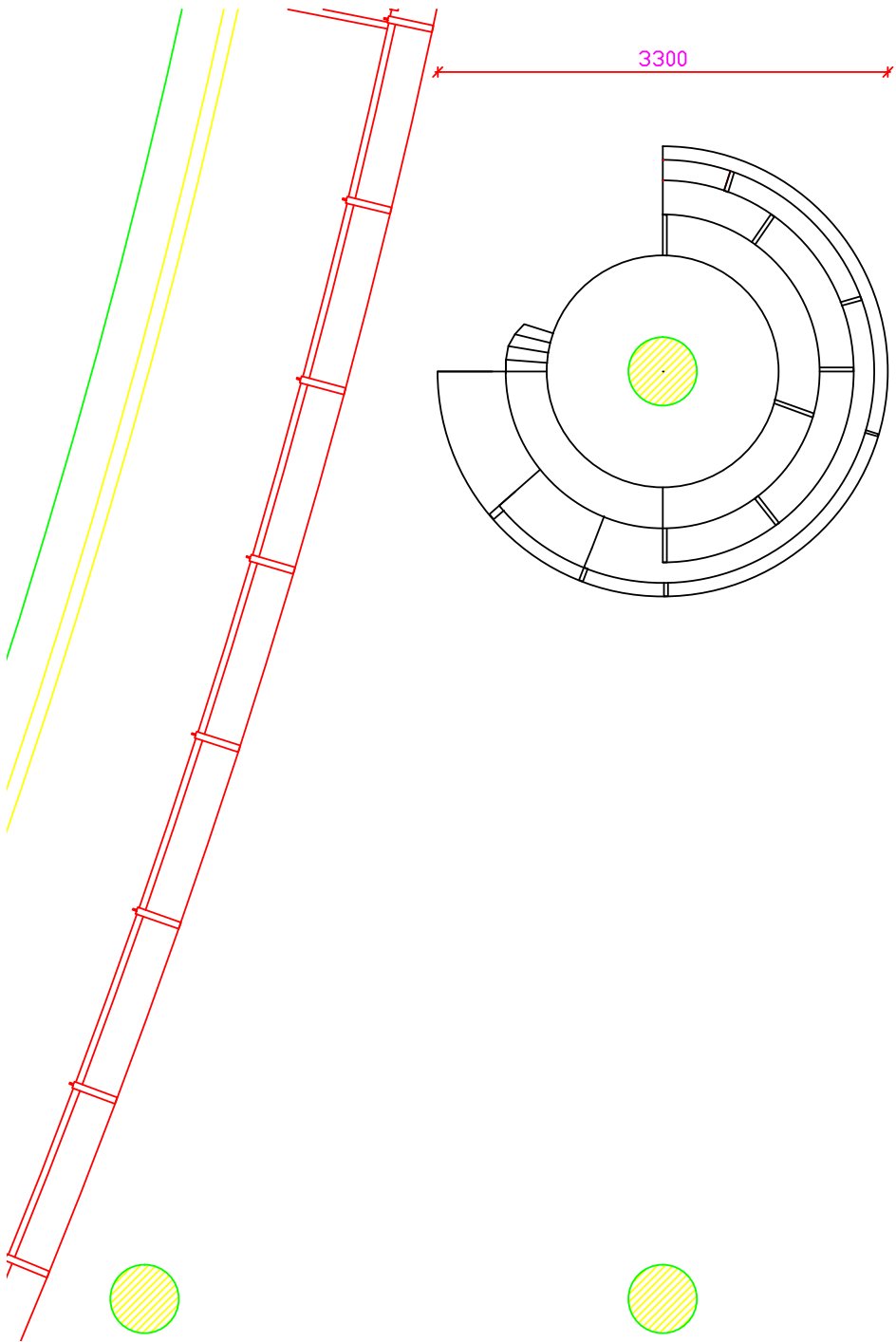

I relation till bibliotekets takhöjd på 8 meter.

Den stora kovan är 3 meter i diameter (innermått) för att ge rum åt tre till fem barn. Takhöjden är 2,15 meter på den högsta punkten för att ge ett tillräckligt stort rum men inte heller försvinna i lokalen.

Den mindre kovan har en annorlunda upplevelse då den är monterad en meter upp på en pelare och placerad nära de stora fönstren och tänkt att vara en ljusare rumslighet än den stora kovan. Formen är inte lika slutet utan öppnar upp sig mot fönstren för att vara en bra utsiktsplats. Takhöjden är densamma som i den stora kovan men golvytan är mindre.

Resultat "Igloon och skogskojan"

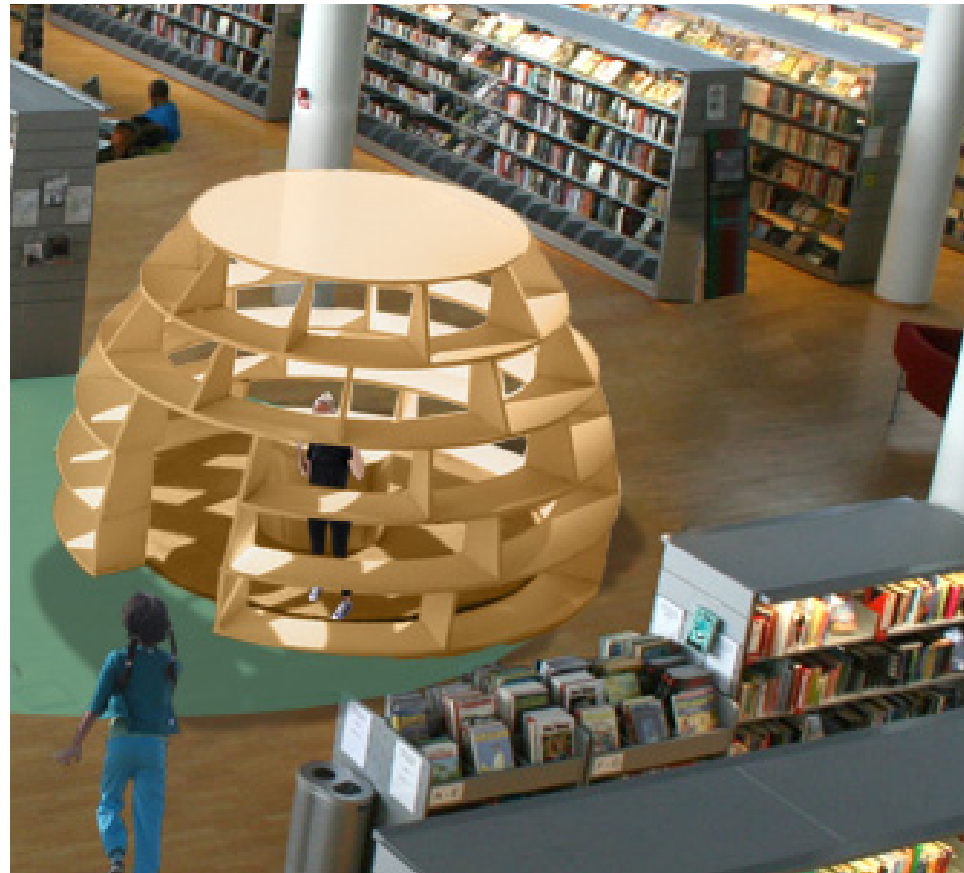
Björk

Vitlaserad yta för att ge ett ljusare uttryck. Tanken är att skapa olika identiteter och karaktärer för att barnen ska kunna hitta på namn åt rumsligheterna, som till exempel "Igloon" och "skogskojan".

Bok

Ger en varm känsla som påminner om att vara i skogen, genom färgen, taktilitet och doften av materialet. Ett slitstarkt trä som håller i många år och därmed lever upp till den offentliga miljöns krav på hållbarhet.

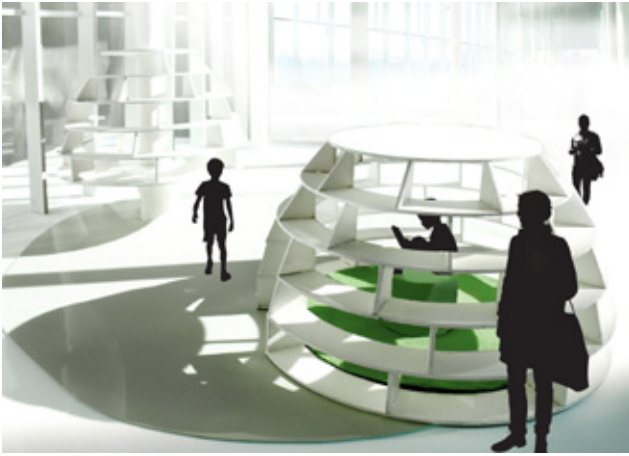
Material

BJÖRK
Holm Trävaror
Tel. 0224-150 00

RÖDBOK, svensk
Holm Trävaror
Tel. 0224-150 00

Inredning

Gräsmatta "Moss"- Kasthall

Vävd plastmatta, Bolon
(miljövänligt- material)

Sittmöbel från Eurobib.
Barn-möbler för offentlig miljö.

Förslaget är en stimulerande miljö för ökad läslust. En dämpad ljudmiljö med avskildhet, lugn och ro. Men också en struktur som inbjuder fysiskt till gemenskap, samtal och delande av upplevelser

Två avskilda platser och egna zoner där de unga ska kunna träffas, läsa, ha kul och umgås tillsammans.

Den stora kojan är tänkt att fyllas med böcker vilket skapar en omslutande upplevelse. Böckerna står med ryggen utåt och man väljer dem från utsidan och kryper sedan in i kojan. För att inte böckerna ska ramla in i kojan finns en liten kant på hyllans insida som stopp.

Den mindre kojan som är monterad på pelaren är tänkt att fyllas med lätta tidningar och vara en plats att visa upp nyheter. Detta för att inte tunga böcker ska kunna falla ned.

Målgruppen behöver en mötesplats att träffas på, ett tredje hem, en plats mellan skolan och hemmet. Där det finns spännande aktiviteter och upplevelser utöver det vanliga. Om barnen kan känna att någon har skapat något enbart för dem, utifrån deras speciella behov tror jag att det kan räcka för att få de ska känna sig sedda, lyssnade på kanske till och med stolta över att ha varit delaktiga. Det blir naturligt att besöka ett bibliotek som är skapat på deras villkor.

“Att tillfredsställa barns behov av arkitektur handlar inte främst om att göra dem till lyckade vuxna utan att visa respekt för dem i deras egen mänsklighet”.

Hus och rum för små barn
Gunilla Lundahl
1995, Stockholm

En stor förändring på biblioteket

Förslaget innebär en stor förändring på biblioteket, nämligen två helt nya rumsupplevelser och en dedikerad yta åt målgruppen, med relativt små ekonomiska och resursmässiga medel. Designen fyller flera funktioner utifrån barnens egna behov samt förvaring av böcker.

Feedback från biblioteket

Jag visade förslaget för enhetschefen samt två bibliotekarier, delaktiga i projektet. De blev förtjusta i de två "iglooliknande" kojorna som de uttryckte sig. De förstod processen och hur jag hade kommit fram till resultatet. Vi talade mycket om praktiska aspekter, som att plocka upp efter barnen efter stängning, och från vilket håll man ska ta böckerna.

De är intresserade av att gå vidare med iden och även ta tag i en mer grundläggande omvandling av hela barnavdelningen inklusive de små barnens avdelning. Jag har erbjudit mig att arbeta vidare med projektet efter min examen och bredda undersökningen, genom att involvera fler barn och hela klasser av barn från olika stadsdelar.

I början var de tydliga med att de önskade en grundidé som kunde utvecklas olika beroende på vilka ekonomiska villkor de har. Därför kan man tänka sig olika varianter av lösningar. Vilka material man väljer, om man nöjer sig med att bara tillverka en koja osv. Alltså går förslaget att anpassa efter vilken budget man har.

I mitt arbete har fokus varit på funktioner och form som uppfyller målgruppens särskilda behov. Därför är tillverkning och material steg som ligger i nästa fas.